Ե· ՏԱՐԻ 1447 Թ·Ի·Ն ՀԱՅՈՑ 4380 ՍԱՀՄԻ 20 ՇԱԲԱԹ 29 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1888 (Ն· Տ·) 10 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1888 5 ՐԷՊԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1306

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

غلطه ده نورادونكيان خانده آره ولك
غزته سی اداره سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար տարեկան [illegible] արծաթ	160
» Վեցամսեայ »	80
» » Եռամսեայ »	40
Գաւառաց » եւ տեղական Թղթատարով տարեկան »	240
Գաւառաց համար եւ տեղական Թղթատարով վեցամսեայ » »	120
Օտար երկիրներէ տարեկան ֆրանք	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս ղրկուած լրագրոց ծախուց ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. խմբագրութեանս ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չդրուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 29 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1888

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԱՅՈՑ ԳՈՐԾԵՐԸ

Լրագրոյս մէջ Եգիպտոսի Հայոց գործերուն վրայ մերթ ընդ մերթ հրատարակուած թղթակցութիւնները կարդացողներ ի վաղուց համոզուած պէտք է լինին թէ Իզմիրլեան Գեր. Տ. Մատթէոս Եպիսկոպոսի առաջնորդական պաշտօնավարութեան սկիզբէն ի վեր նշանաւոր բարւոքում մը տեղի ունեցած է Եգիպտոսի հայ գաղթականութեան ազգային գործոց և հաստատութեանց վիճակին մէջ. Իր գովելի պաշտօնավարութեամբ Ն. Գերապատուութիւն մեծ պատիւ բերած է իրեն, իբրեւ կարող պաշտօնեայ մը եկեղեցւոյ, և մեծ օգուտ՝ իւր խնամոց յանձնեալ կարեւոր շահերուն և հաստատութիւններուն. Ուստի, երբ կուգայ պարագայ մը ուր Եգիպտոսի հայոց Առաջնորդն հրաժարական տալու հարկին մէջ կը գտնուի, ինչպէս երեւցաւ լրագրոյս հոկտ. 26ի չորեքշաբթի աւուր թուով հրատարակեալ թղթակցութենէն, պէտք է ճանչել թէ կարեւոր տագնապ մը ծագած է եգիպտահայ գաղթականութեան ազգային վարչութեան մէջ.

Այդ տագնապին առիթ տուած է Վսեմ. Թագւոր փաշայի մահն. Հանգուցեալը գրեթէ անկախաբար կը վարէր Աղեքսանդրիոյ Թաղական Խորհրդոյ Ատենապետութիւնն, որ փոքր գործ մը չէ, նկատելով թէ Աղեքսանդրիոյ ազգային սնտուկը լոկ իբրեւ հնչուն դրամ և իբրեւ արժէթուղթ 14,273 եգիպտական ոսկւոյ հարստութեան մը տէր է այսօր. Հանգուցելոյն մահուան առթիւ կը հաստատուի որ թէպէտ ի կենդանութեան իւրում սահմանադրական ձեւեր շատ յարգուած չէին, և գրեթէ Միւթլէքիյէթական իշխանութիւն մը ի գործ դրուած էր, բայց ազգային շահուց հաւատարմաբար ծառայած էր հանգուցեալը, խղճի մտօք գործածելով իւր վրայ դրուած մեծ վստահութիւնն. Հաշիւք և տումարք ամենայն ինչ ի կարգին գտնուած են, ոչինչ տարբեր Սահմանադրութեան պահանջած կանոնաւորութենէն և ճշգրտութենէն.

Խնդիր էր ուրեմն յաջորդ մը գտնել Վսեմ. հանգուցելոյն. Այս առթիւ Աղեքսանդրիոյ ազգայնոց մաս մը կը պահանջէ սահմանադրական ճամբուն մէջ մտնել, և օրինաւոր ընտրութեամբ Թաղական Խորհուրդ կազմել. Մէ՛կ անձ մը կայ սակայն որ յանձն կ'առնու անձնուիրապէս աշխատիլ Ազգին գործոց մէջ, որ կարող է օգտակարապէս աշխատիլ, և որոյ վրայ Առաջնորդ Սրբազանը կատարեալ վստահութիւն ունի, անձ մը որ ի Կ. Պոլիս եւս քաջածանօթ է, Բարձր. Նուպար փաշայի որդին, Վսեմ. Պօղոս փաշա. Բայց Պօղոս փաշա Թաղական Խորհրդոյ Ատենապետութիւնը կ'ուզէ ստանձնել այնպիսի եղանակաւ մը որ շատ հաճելի չի թուիր Աղեքսանդրիոյ սահմանադրասիրաց. Ն. Վսեմութիւն կ'ըսէ որ եթէ Աղեքսանդրիոյ ազգայինք վստահութիւն ունին իրեն վրայ, և իւր Բարձր. հօր վրայ, պէտք է որ իրենց երկուքին ընտրած Թաղական խորհրդականաց վրայ եւս վստահութիւն ունենան, ապա թէ ոչ իրեն անկարելի է ստանձնել առաջարկեալ պաշտօնը. Ճակատագրային հակադրութեամբ մը, Գեր. Իզմիրլեան Եպիսկոպոս, որոյ սահմանադրասէր նախանձայուզութիւնն հանրածանօթ է, և որ միշտ և ամենուրեք մաքառած է հակասահմանադրական և ազնուապետական ոտնձգութեանց դէմ, իրաւունք կուտայ Վսեմ. Պօղոս փաշայի առաջարկութեան, և սահմանադրական կանոններէն ու ձեւերէն չեղելու պէտքը կը փաստաբանէ ընդհանուր ժողովոյ մը առջեւ, ուր չկրնալով լիովին լսելի ընել տալ ինք զինք, հրաժարական տալու հարկին մէջ կը գտնուի.

Թէեւ գոհութեամբ կ'իմանանք որ Ն. Գերապատուութիւն, ամբողջ ժողովրդեան կողմէ առ ինքն ցոյց տրուած համակրութեան բերմամբ, վերջին պահուն ետ առած է իւր հրաժարական, բայց յուզուած խնդիրն անշուշտ հետաքրքրաշարժ է և շահեկան, և կարեւորութիւն ունի Աղեքսանդրիոյ Թաղական խորհրդականութեան անձուկ սահմանէն դուրս ալ.

Երբ Իզմիրլեան Եպիսկոպոսի պէս ջերմ սահմանադրասէր մը սահմանադրական կանոններէ և ձեւերէ չեղելու լուծը մը կը կարդայ՝ գործնական իշխանութեան գրական պատասխանատուութեանց բերմամբ, հարկ չկայ թերեւս ուրիշ փաստեր ի մէջ բերել, ապացուցանելու համար թէ սահմանադրական կանոնաց և ձեւոց տառական գործադրումն անխտիր ամեն պարագայի չի համաձայնիր. Սահմանադրական վարչութեան այս մեծ կեդրոնին մէջ, ի Կ. Պոլիս, գրեթէ ամեն օր կը տեսնենք աւելի կամ նուազ չեղումներ, ի գոհացումն տեղային բացառիկ պիտոյից և պահանջմանց. Եւ քանի որ վէճը Թաղական Խորհրդոյ մ'ընտրութեան վրայ, հարկ է միթէ յիշեցնել թէ Բերայի պէս կարեւորագոյն թաղ մը տարիներէ հետէ յաջողապէս կը կառավարուի ի ձեռն Թաղական Խորհրդոյ մը որ Սահմանադրութեան նշանակած եղանակաւ չէ ընտրուած. Նմանապէս Ղալաթիա քանի տարիէ ի վեր յաջողապէս կը կառավարուի ի ձեռն Թաղային Յանձնաժողովոյ մը, որ Սահմանադրութեան նշանակածէն բոլորովին տարբեր եղանակաւ մը անուանուած է. Գարակէօմրիւկի և Խասգիւղի Թաղական Խորհուրդք եւս օրինաւոր ընտրութեանց արդիւնք չեն. Եթէ հաստատ և բազմաթիւ բնակիչ և կանոնաւոր վիճակ ունեցող պոլսական թաղերու և արուարձաններու մէջ այսպէս կրնան ծագիլ պարագաներ որք Սահմանադրութեան տառական գործադրումն անհնար կ'ընեն, ո՜րչափ աւելի Աղեքսանդրիոյ Հայոց պէս լոկ գաղթական և փոփոխական ժողովրդի մը մէջ, ուր արդէն բազում տարիներէ հետէ ոչ-սահմանադրական վարչութիւն մը սովորական վիճակ մը դարձած էր. Եթէ ներկայ վէճին տակ անձնական հաշիւներ չկան, չենք կարծեր թէ Աղեքսանդրիոյ ազգայնոց ո՛ և է մասն իրենց Սրբազան Առաջնորդէն աւելի նախանձախնդիր լինին Սահմանադրութեան տառական գործադրման. Անձնական հաշիւներու հետամուտներուն դէմ սահմանադրական կամ տրամաբանական փաստեր անզօր են, բայց անկեղծ սահմանադրասէրք անշուշտ պիտի ընդունին թէ ի սէր ազգային շահուց և ի դիւրութիւն հանրային գործոց ի հարկին սահմանադրական ձեւերէ չեղում մ'ընելու պատշաճութեան մասին կրնան վստահիլ իրենց Առաջնորդին փորձեալ խոհականութեան և օրինասիրութեան. Միւս կողմէ, Եգիպտոսի հայ գաղթականութեան այն սակաւաթիւ ականաւոր անձնաւորութիւնք, որք բովանդակ Ազգին պատիւ կը բերեն, ո՜րչափ եւս իրենց յատուկ պայմաններն ունենան իրենց մեծ կարողութեամբք ազգային գործոց բարւոք մատակարարութեան նպաստելու, պէտք չէ որ արհամարհանօք նային սահմանադրական կանոններու և ձեւերու վրայ. Եգիպտոս երբեմն բացարձակ միապետութիւն մ'էր, բայց Բարձր. Նուպար փաշայի պէս նախարարապետի մը օրով կարեւոր քայլեր առնուլ սկսաւ սահմանադրական վարչութեան ճամբուն մէջ. Եթէ ֆէլլահ ժողովուրդը կրնայ ընդունակ լինել սահմանադրական իրաւանց և պարտաւորութեանց, Հայք ի վաղուց օժտեալ պէտք է համարուին նոյն ընդունակութեամբ. Իւր բոլոր թերութեամբք հանդերձ, սահմանադրական վարչութիւնն Հայոց ազգային նկարագրոյն ամենէն պատուաբեր երեւոյթներէն մին է. Ուրեմն, Հայ մը, ո՜րչափ եւս մեծ անուն մ'ունենայ և ո՜րչափ եւս նշանաւոր կարողութեամբք օժտուած լինի, պէտք չէ երբեք արհամարհանօք խօսի սահմանադրական կանոններուն և ձեւերուն վրայ, մինչեւ իսկ երբ՝ բացառիկ պարագայից մէջ՝ այն կանոններէն և ձեւերէն թեթեւ չեղում մ'ընելու հարկն ամենուստ ճանչուի. Ուստի, վստահ մեր եգիպտաբնակ եղբարց ողջմտութեան վրայ, կը յուսանք թէ՝ յիշեալ մտաւոր անցեալը՝ պիտի կրնան հաշտարար և գործնական ոգւով մը լուծել խնդիրն.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՔ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Փէշդ, 6 Նոյմ.—Առեւտրական նախարարութեան մէջ բանակցութիւնք տեղի կ'ունենան «Արեւելեան Վաճառականութեան Մաճառական Ընկերութեան» մը կազմութեանն համար.

—Պերլին, 6 Նոյմ.— Ձարն ի Պերլին փոխադարձ այցելութեան պիտի երթայ առաջիկայ գարնան. Ըստ ամենայն հաւանականութեան, Աւստրիոյ կայսրն և Իտալիոյ Թագաւորը նոյն միջոցին պիտի գան ի Պերլին.

—Նիս, 6 Նոյմ.—Երեք գերման լրտեսաց ի Նիս ներկայութիւնն իմաց տրուեցաւ ոստիկանութեան. Երկուքը փախան. երրորդը պանդոկի մէջ ձերբակալեցաւ, և անոր վրայ գտնուեցան Լըպելի նոր հրացան մը և փամփուշտներու տուփ մը.

—Վիեննա, 6 Նոյմ.— Չեխ կուսակցութեան զօրանալը տեսնելով, գերման կուսակցութեան երկու խմբակներն, որոց մին «Գերմանական-աւստրիական Ակումբ» և միւսը «Գերմանական Ակումբ» անունները կը կրէին, ի մի ձուլուեցան «Միացեալ գերմանական Ձախակողմ» անուան ներքեւ.

—Պերլին, 5 Նոյմ.—Նորտ Տէյչէ Ալկէմայնէ Զայթունկ կը հերքէ այն զրոյց թէ յԱֆրիկէ միահաղոյն միջամտութեան մասին դժուարութիւն ծագած լինի Գերմանիոյ և Անգլիոյ միջեւ. բայց սոյն պաշտօնաթերթ չի յայտներ նաեւ թէ բանակցութիւնք ինչ վիճակի մէջ են այժմ. Սա յայտնի է թէ գերմանական երկու զրահաւորք և անգլ. զրահաւոր մը այս օրերս ի Զանզիպար պիտի հասնին. Բայց ասոնց տրուած հրահանգները չեն ծանուցուած դեռ.

—Պելկրատ, 5 Նոյմ.—Սերպիոյ գահաժառանգն, որ 13 տարեկան է, իբրեւ տեղակալ մտնելով բանակին մէջ, առ Թագաւորն հաւատարմութեան երդումն ըրաւ.

—Միլան Թագաւոր, Սահմանադրութեան վերաքննիչ Յանձնաժողովոյն կազմութեան առթիւ շնորհակալութիւն յայտնելու եկող պատգամաւորութիւն մ'ընդունելով Պելկրատի ձնակչաց կողմէ, բանախօսութիւն մ'ըրաւ, ուր գլխաւոր հատուածը սա է.

— «Երբ մարդ երջանկութիւն չի գտներ իւր կենաց մէջ, փափաք մը կ'զգայ ինքզինք նուիրելու այլոց երջանկութիւնն ապահովելու. Այո՛, Սերպք. ձեր յաւերժական երջանկութիւն է իմ կէտ նպատակս. Պարտաւորութիւն պիտի համարիմ ձեր երջանկութիւնն հիմնել հաստատ խարսխի մը վրայ. Գահոյից բարձունքէն այդ խարիսխը կը տեսնեմ կուսակցական կրքից գրգռեալ մտաց հանդարտացման մէջ.»

—Մօսքուա, 5 Նոյմ. —Այն տեղն ուր պատահեցաւ Քորքիի աղետալի դէպքն՝ ուխտագնացութեան վայր մը կը դառնայ. Խարքովի քաղաքապետութիւնն 30,000 րուբլի քուէարկեց՝ մատուռ մը կանգնելու համար հոն.

—Ձարն և իւր գերդաստան ետ կեցեր են ի Դանիա ուղեւորելու դիտաւորութենէն, — թէեւ Փեթերսպուրկէ ի Քոփէնհակ տանող երկաթուղեաց վրայ Քորքիի արկածին կրկնումն հաւանական չէ.

—Փարիզ, 5 Նոյմ. —Զրոյց կայ թէ Փորթուկալի Թագուհին որ այժմ ի Պրուսէլ կը գտնուի՝ կը բանակցի Իտալիոյ գահաժառանգին Պելժիոյ Թագաւորին երրորդ դստեր՝ Քլէմանթին իշխանուհւոյն հետ ամուսնութեան համար.

—Ինչպէս հեռագիրն հաղորդեց Զանզիպարէն, Գերմանք Զանզիպարի դիմացը գտնուող եզերաց վրայ արաբական աւան մը ռմբակոծեցին ժամերով, բոլոր արաբական նաւակներն ու ցախանաւերը խորտակեցին և բռնեցին բազմաթիւ գերիներ պարունակող արաբական նաւ մը.

—Ներկայ տարւոյս տասն ամսոց մէջ Գերմանիայէն գաղթող Գերմանաց կամ գերման հպատակաց թիւն 80,031ի բարձրացած է.

—Թիւրիմացութեան մը առթիւ, որոյ վրայ վերջերս շատ խօսուեցաւ, Պ. Քրիսփի այս օրերս ծանուցագիր մը պիտի ղրկէ եղեր Հռոմայ օսմ. դեսպան Ֆոթիատէս փաշային, բացարձակապէս հերքելով իտալիան դիւանագիտութեան դէմ Կ. Պոլսոյ մէջ արտայայտեալ թիւր կարծիքներն, և յայտարարելով թէ այս թիւր կարծիքներ Երրեակ Նիզակակցութեան թշնամեաց հնարքն են. Պ. Քրիսփի պիտի յարէ եղեր թէ Երրեակ Նիզակակցութիւնն, որոյ նպատակը խաղաղական է բոլորովին, ո՛չ միայն հետամուտ չէ տկարացնելու օսմ. իշխանութիւնն, այլ իւր հիմնական սկզբանց մին կը նկատէ Օսմ. Տէրութեան ամբողջութեան պահպանումը.

—Պարսիկները շատ աղէկ չեն իրենց անդրանիկ երկաթուղւոյն պաշտօնէից հետ. Թէհրանէ կը հեռագրուի թէ Նոյմ. 3ին տեղւոյն երկաթուղւոյ կայարանին մէջ մարդ մը՝ շարժող կառախմբէ մը վար ցատկելով՝ անիւներուն տակ մնաց, և մահացու կերպիւ վիրաւորուեցաւ. Մարդուն բարեկամները կառախմբին մեքենավարին վրայ յարձակեցան՝ իբր թէ այս արկածին պատճառ լինելուն համար. Մեքենավարն ալ րէվօլվէր պարպեց յարձակողներուն վրայ, մարդ մը սպաննելով և կին մը վիրաւորելով. Ներկայ ժողովուրդը բոլորովին գրգռեցաւ, և շոգեկառքերը կոտրտեց և կայարանի շէնքն ալ խորտակեց. Երկաթուղւոյն պաշտօնեայք սարսափահար փախան մէկ մէկ կողմ. Թէհրանի մէջ մեծ սրտայուզութիւն տիրեց, անկարգ մարդիկ ոտք ելան, և իշխանութիւնք խիստ միջոցներ ձեռք առնուլ հարկադրեցան՝ բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար.

ԹԵՍԱԼԻԱ

ԻՆՉՈ՞Ւ ՀԱՄԱՐ ՅՈՅՆԸ ՉԻՆ ԵՐԹԱՐ Ի ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Թեսալիա ա՛յնչափ բարեբեր երկիր մ'է որ սահմանեալ է օր մը Յունաստանի համար ընդարձակագոյն շտեմարան մը լինել արմտեաց. Բայց, կ'ըսէ Ֆարսալայէ առ Տէյլի Նիւզ ուղղեալ նամակ մը, առ այժմ Թեսալիա անապատի մը երեւոյթն ունի. Քանի մը մեծ կալուածատէրք կը փորձեն նոր կեանք մը տալ Թեսալիոյ. Պ. Մաւրոքորտաթօ ի Ֆարսալար ունի 30,000 արտավար հող, և ամբողջ գիւղի մը մարդիկ իւր հողը կը մշակեն. Բայց եթէ 100,000 արտավար ալ ունենար, արդիւնքն աւելի չպիտի լինէր. զի ջուր բոլորովին կը պակսի այս ընդարձակ երկրի մէջ. Ֆրանսացի ճարտարագէտի մը տնօրէնութեան ներքեւ մասնախումբ մը կը ջանայ հաստատել արհեստական ոռոգման միջոցներ. Բայց մշակներ կը պակսին. Թուրքերն որք ի Լարիսա եւ ի Ֆարսալէ բնակող մնացած են, այս ընդարձակ դաշտին բոլորովին մեկնած են. Երկրին առաջուան մշակներուն այս խմբովին գաղթման պատճառաւ հողերն անմշակ կը մնան. Ի՛նչպէս մարդաբնակ ընելու է այս ամայի վայրերը. Այս է նախարարապետ Պ. Թրիքուփիսի մեծագոյն հոգերէն մին. Ընդունելո՞ւ է օտարազգիներ, օրինակի համար Գերմաններ, որք միշտ տեղ կը փնտռեն գաղթելու, և ի Թեսալիա հաստատուելու փափաքը յայտնած են. Բայց յայնժամ Յունաստան մի անգամ ընդ միշտ ձեռքէ հանած կը լինի այս երկիր զոր վերջերս ձեռք անցուց, և գուցէ ապագային համար ալ աննախատեսելի պահանջումներ պատրաստած կը լինի, որոց վրայ հիմնեալ Գերմանք տիրապետութեան աչք տնկեն Թեսալիոյ վրայ. Խորհուեցաւ Փոքր Ասիայէն կամ Եւրոպեան Թուրքիոյ յունական գաւառներէն հելլէն գաղթականութիւններ բերել. Եւ իրաւ, ամենէն աւելի աչքի զարնող միջոցն է այս. Յոյն Րայաներն ո՛չ ապաքէն եռանդեամբ կ'ընդունին ձրի հողեր Յունաստանի թագաւորութեան մէջ, յանձն առնլով գաղթականութիւն մը որով մէկ օրէն միւսն անկախ Պետութեան մը ազատ քաղաքացիք կը դառնան. Բայց այս մտօք եւս ցայս վայր եղած փորձեր չյաջողեցան. Յոյն Րայաները ցուրտ պատասխաններ տուին հելլենաց առաջարկներուն. —Որովհետեւ խոշորամասն հաստատուած են այն երկրաց մէջ ուր կը բնակին դարերէ ի վեր Իզմիրնահանգին մէջ, Սեւ Ծովու եզերաց վրայ եւ ի Մակեդոնիա յոյն հասարակութիւնք ամրապէս հաստատուած են, և դիւրաւ չեն շարժիր իրենց տեղէն, հիմակ մանաւանդ որ յոյն գիւղօրէից բնակիչք, իրենց եկեղեցւոյն և իրենց դպրոցին շուրջ համախմբեալ, և գրեթէ կանոնաւոր տուրքեր վճարելով և կեղեքումներէ ու զրկումներէ զերծ մնալով, յոժ գոհ են իրենց վիճակէն.

Տէյլի Թղթակիցն այս պատճառը միայն կուտայ Թուրքիոյ Յոյներուն Թեսալիա կամ Յունաստանի ուրիշ մասերը չգաղթելուն. Բայց կրնար յաւելուլ թէ օսմանեան հպատակ Յունաց մէջ մեծ մասին զօրք չտալու բաղձանքն եւս արգելք է իրենց հելլենական Տէրութեան մէջ հաստատուելուն. Տրոց մասին ապահով վիճակ մը Յոյնք Թեսալիոյ մէջ եւս կրնային գտնել, քանի որ՝ ինչպէս թղթակիցը կ'ըսէ՝ «մէկ օրէն միւսն ազատ Տէրութեան մը քաղաքացի լինելու» դիւրութիւն ունին յունական գաւառ մը գաղթելով. Բայց օսմանեան հպատակ շատ Յոյներ չեն ուզեր ի զինուորութիւն տալ իրենց զաւակները, դարերէ ի վեր մոռցած լինելով արեան տուրքն, և հետեւապէս կը մնան և պիտի մնան ուր որ են.

—)(58)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺՈՐԺ ՕՆԷ

ԿԵՆԱՑ ՊՈՅՔԱՐՆԵՐԸ

ՍԵՐԺ ՊԱՆԻՆ

Սերժ սկսաւ ծիծաղիլ. Այժմ կը հասկընար թէ Հերձօկ ո՛ւր պիտի տանէր խօսքին վերջը.

—Ձեր ելմտական աշխարհին մեծամեծ պառոններէն ալ գլտորողներ կան երբեմն, ըսաւ.

—Միթէ՞ Շալէ, Սէնգ-Մառս, Պիռօն եւ Մոնմօռանսի չգլտորուեցա՞ն, պատասխանեց Հերձօկ հեգնութեամբ.

—Կառափնարեմի մը վրայ.

—Է՛հ, շահադէտին կառափնարեմը Սակարանին սանդուղն է. Կեղտոտ գործերով զբաղող փոքր շահադէտք միայն կը կործանին. Մեծ գործեր ընողները վստահ զերծ են. Անոնք իրենց ձեռնարկութեանց մէջ այնքան բազմաթիւ եւ ընդարձակ շահեր կը խառնեն որ կարելի չէ թողուլ որ կործանին, առանց հանրային հարստութիւնը խախտելու վտանգ յառաջ բերելու. Կառավարութիւնք իրենք իսկ երբեմն կը մղուին անոնց օժանդակելու. Այդ հզօր, անեղծ գործերէ մին է զոր երազած եմ ի գլուխ հանել Եւրոպական Վարկին միջոցաւ. Նոր ձեռնարկիս անունը միայն, Տիեզերական Վարկ, ամբողջ ծրագիր մ'է. Աշխարհի չորս մասանց վրայ տարածել զայն անհուն ոստայնի մը պէս, որոյ օղակներուն մէջ պիտի բռնուին ելմտական բոլոր մեծ շահագիտութիւնք. ահա՛ նպատակը. Մեր հարկատուները պիտի լինին, երկաթուղեաց, ջրանցքներու, հանքերու մենաշնորհք, ճարտարարուեստ շահագործութիւնք. Վարկի մեծ բաշխիչները պիտի ըլլանք մենք եւ տիեզերաց մէկ ծայրէն միւսը չպիտի կարենան մէկ ստակ փոխ առնուլ, առանց մեր բաժինն հանելու. Մեզ հետ մրցիլն անհնարին պիտի ըլլայ. Համայն աշխարհի մեծ դրամատանց գործակալութիւնը կը հաստատեմ. Վարկի ահագին դաշնակցութիւն մը կը կազմեմ, եւ ո՛չ ոք պիտի կարենայ խոյս տալ իմ իշխանութենէս. Չէ՞ մի որ մեծատարած հորիզոն մը կը բանամ ձեր առջեւ. Արդ, ես աւելի ընդարձակ կ'երազեմ զայն. Իմ գաղափարներս ունիմ. Պիտի տեսնէք որ պիտի ընդարձակուին անոնք եւ օգուտ պիտի քաղէք անոնցմէ, եթէ միանաք ինձ հետ. Դուք փառասէր էք, իշխան, գուշակած եմ զայդ. բայց ձեր փառասիրութիւնը մինչեւ ցարդ քիչով գոհացած է. պերճութեան յաջողութիւնք, վայելչութեան յաղթանակք. Ասոնք ի՞նչ են բաղդատմամբ անոնց զորս կրնամ տալ ձեզ. Այն մթնոլորտն ուր ի գործ կ'ածէք ձեր գերիշխանութիւնն, անձուկ է. Ես պիտի ընդարձակեմ զայն. Այլ եւս ընկերական փոքր անկեան մը վրայ չէ որ պիտի թագաւորէք. ամբողջ աշխարհի մը պիտի իշխէք, եւ ձեր ձեռաց մէջ պիտի ունենաք առաջին զօրութիւնը որ կայ այժմ, այն՝ որում ո՛չ մարդիկ եւ ո՛չ իրք չեն կրնար դիմադրել. ելմտական զօրութիւնը.

Սերժ, աւելի խռովեալ քան զոր չէր ուզեր երեւիլ, փորձեց կատակի զարնել.

—Այդ ըսածնիդ Ֆաուստի յառաջաբանին պէս բան մ'է ըսաւ. ո՞ւր է ձեր ստորագրական թուղթը. Ի՞նչ բան պիտի ծածկագրեմ.

—Ո՛չ մէկ բան, պատասխանեց Հերձօկ. ձեր հաւանութիւնն ինձ կը բաւէ. Գործին մէջ մտէ՛ք, ազատօրէն ուսումնասիրեցէ՛ք զայն և արդիւնքները կրնաք կշռել. Եւ յայնժամ, եթէ գործերնուդ գայ, ձեր հաւանութիւնը կուտաք համարձակ. Իշխա՛նս, ես կը փափագիմ որ մէկ քանի տարուան մէջ այնպիսի հարստութիւն մը ունենաք որ ձեր երազած բոլոր հարստութիւններէն գեր ի վեր լինի.

Ելմտագէտը լռեց. Սերժ, անխօս, խորունկ կերպով կը մտածէր. Հերձօկ ցնծութեան մէջ էր. Համայն Բարիզցւոց երեւցած էր տիկին Տէվառէնի փեսային ընկերակցութեամբ. Այս կերպով իւր խորհրդոց մին իրականացուցած էր արդէն. Իշխանին կառքն այդ վայրկենին Շանզ-Էլիզէի ծառուղիէն վար կ'իջնէր. Օդը գեղեցիկ էր. Հեռուն՝ Դիւիլըրիի մթաստուեր ծառոց մէջէն կը բարձրանային Քոնքորտի հրապարակին կոթողն ու յիշատակարանները, կէս կապոյտ մթնոլորտի մը մէջ կորսուած. Ձիաւորաց խումբեր կանգնած էին վարի կողմերը. Կառաց երկար շարքեր վեր կ'ելնէին արագաքայլ, աչաց հանդէպ պարզելով բաց գոյն շրջազգեստներու փայլուն հետքերը. Գուբէի մը դռնակի շրջանակին մէջէն սիրուն դէմք մը կ'երեւէր. Հետիոտն ձեմողները, խումբ խումբ, կ'ընթանային դէպ ի Յաղթական Կամարն, հետեւելով հոյակապ շէնքերու կրկին շարքին, որոց ճակատը սաստիկ կերպիւ լուսաւորուած էր արեգակէն. Հզօր ոստանն՝ այդ ժամուն՝ իւր պերճութիւնը կը պարզէր իւր ամբողջ շքեղութեան մէջ. Շշուկ մը կը բարձրանար, այդ շարժուն ամբոխին շնչառութիւնը. Բարիզն էր այն, իւր բոլոր փայլով, զօրութեամբ, զուարթութեամբ.

Հերձօկ ձեռքը կարկառեց և այդ տեսարանը ցոյց տալով իշխանին.

—Ահա՛ ձեր իշխանութեան սահմանը.

Յետոյ, խորապէս անոր նայելով.

—Համաձայնեցա՞նք.

Սերժ վարանում մը ունեցաւ, յետոյ պարզապէս գլուխը խոնարհեցնելով.

—Համաձայնեցա՛նք, պատասխանեց.

Հերձօկ կառապանին քով կցուած շուանը քաշեց, եւ թեթեւօտն վար ցատքելով.

—Ի տեսութիւն, ըսաւ իշխանին.

Եւ իւր կառքն հեծնելով, որ քայլ առ քայլ հետեւած էր իշխանին կառքին, հեռացաւ.

Այդ օրէն սկսեալ՝ Ժանն ինք եւս մրցակից մը ունեցաւ. Շահադիտութեան տենդէն բռնուած էր իշխանն. Փաբրիկ մասը մեքենային մէջ դրած էր, և ամեն բան անոր պիտի հետեւէր. մարմինը, անունը, մարդն համակ. Այս նոր խաղը ձգողական անհաւատալի զօրութիւն մը ունեցաւ Սերժի վրայ. Ակումբին տխմար խաղերէն բոլորովին տարբեր բան մ'էր այն, չունենալով նոյն սովորական ասացուածներն, իրենց գռեհկութեան մէջ տաղտկալի. Սակարանին մէջ ամեն բան նոր էր, անակնկալ, յեղակարծ և զարհուրելի. Այդ զգացուած յուզմանց սաստկութիւնը կը կրկնապատկուէր շահուած գումարներուն կարեւորութեամբ.

Եւ յիրաւի գեղեցիկ տեսարան մը կ'ընծայէր Հերձօկ, գործերը վարելով և հրաշալի յաջողաձեռնութեամբ մը միլիոններ շարժելով, ըստ պահանջմանց պարագայից. Եւ յետոյ, գործառնութեանց ասպարէզն իրապէս ընդարձակ էր. Քաղաքականութիւն եւ ժողովրդոց մեծ շահերն այն զսպանակներն էին որք իբր շարժիչ զօրութիւն մը կը ծառայէին գործոց կազմութեան, և խաղը դիւանագիտական վեհութիւն մը, ելմտական ընդարձակութիւն մը կ'առնուր. Աշխարհի բոլոր երկրաց հարստութիւնն էր որ կը հաւաքուէր. Կարծես վեհապետական ուժ մը և զօրութիւն մը կար տիեզերական հարստութեան այդ դատաւորաց գործելու եղանակին մէջ.

Հերձօկ՝ իւր գրասենեկին խորէն հրամաններ կ'արձակէր, և, կա՛մ այն է որ յիրաւի արտասովոր սրատեսութիւն մը ունէր, կա՛մ այն է որ իւր բաղդը եզական [illegible] թիւն ունեցաւ. Առաջին շաբաթներէն սկսեալ մեծամեծ շահեր ձեռք բերաւ Սերժ. Այս փայլուն յաջողութիւնը տեսակ մը խելայեղութեան մատնեց զինքը. Հերձօկի բոլոր ըսածներուն հաւատաց, իբր թէ Աւետարանի խօսք լինէին. Սկսաւ տեսնել զաշխարհ՝ իւր դնելիք լուծին ներքեւ խոնարհած. Ժողովուրդք, առօրեայ աշխատութեանց մէջ կորաքամակ, մի միայն իրեն համար կ'աշխատէին. Իւր հարկատուներն էին. եւ իբր մին այն թագաւորաց որք տիեզերք նուաճած են, շողշողուն տեսիլքի մը մէջ երեւակայեց աշխարհի բոլոր գանձերն իւր ոտից առջեւ սփռուած. Այդ վայրկենէն՝ ճշմարտին և արդարին գիտակցութիւնը կորոյս. Անհաւանական բաներ ենթադրեց եւ անկարելին բնական գտաւ. Հլու գործիք մը եղաւ Հերձօկի ձեռաց մէջ.

Բանինի կենաց մէջ տեղի ունեցած այս անակնկալ փոփոխութեան լուրը տիկին Տէվառէնի ականջն հասաւ իսկոյն. Տիկինն զարհուրեցաւ. Քէյրոլը կոչել տուաւ եւ թախանձանօք խնդրեց որ Եւրոպական Վարկի ընկերութեան մէջ մնայ, ըստ կարելւոյն հսկելու համար նոր գործոյն ընթացքին վրայ. Տիկին Տէվառէն իւր յստակ եւ գործնական իմացականութեամբ՝ աղէտներ կը նախատեսէր, ա՛յն աստիճան զի սկսաւ զղջալ որ Սերժ իւր յիմարութիւնները խաղամոլութեան եւ զեխութեան մէջ չէր սահմանափակած.

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՔ

Մշոյ Ս. Կարապետի վանուց միաբանութիւնն հեռագիր մ'ուղղելով Ս. մեն. Ս. Պատրիարք Հօր, շնորհաւորած է Ն. Ամենապատուութեան Պատրիարքական պաշտօնը։

Նոյնպէս Ատանայի Առաջնորդ Գեր. Մկրտիչ Եպիսկոպոս շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղած է Ն. Ամենապատուութեան։

ԼԻՏՏԸՆ ԿԱՆՈՆԻԿՈՍԻՆ ՆԱՄԱԿԸ

Իզմիրի պատուաւոր հայ վաճառականներէն Մեծ. Գարեգին էֆէնտի Բաբաղեան մեզ կը հաղորդէ նամակի մը բնագիրն ու թարգմանութիւնը, զոր ստացած է Լօնտոնի Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ երեւելի քարոզիչ Վերապատուելի Լիտտըն կանոնիկոսէն։ Նամակն հրատարակուած է մեր այս աւուր թուով, հանդերձ այն խորհրդածութեամբք ու դիտողութեամբք զորս Բաբաղեան էֆէնտի արժան դատած է ընել անոր պարունակութեան վրայ։ Հազուադէպ ուրախալի երեւոյթ է տեսնել վաճառականական գործերով զբաղեալ անձնաւորութիւն մը, որ հանրային խնդիրներու վրայ գրել չօրհելու յօժարութիւն կ'ունենայ։ Անկլիքան եկեղեցականին նամակին վրայ մեր դիտողութիւններն յաջորդ թուով մը կը ներկայացնենք։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ ՎԻՃԱԿԸ

Խասգիւղի մէջ ազգային իշխանութիւնը բոլորովին կազմալուծեալ է այս միջոցիս։ Պատրիարքարանէն կարգեալ առժամանակեայ Թաղական Խորհուրդն, երբ տարի մը պաշտօնավարելէ յետոյ, թաղային սնտուկին անձուկ վիճակին առջեւ բոլորովին յուսահատած, հեռընծայ եղած է պաշտօնավարութենէ։ Այս վիճակէն մեծապէս կը վնասուի թաղին երկսեռ վարժարանն, որ յոյժ անձուկ պայմաններու մէջ կը գտնուի։ Ինչպէս Ներսիսեան դպրոցին նիւթական շէնքը, բարոյական շէնքն ալ յոյժ քայքայուն է, եւ թէ՛ մին թէ՛ միւսը մեծապէս կարօտ են թաղին նախկին եւ արդի կրթասիրաց եւ նոյն իսկ կեդր. Վարչութեան խորին հոգածութեան։

Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդն հետեւեալին հրատարակութիւնը կը խնդրէ մեզմէ.

«Դիմաքսեան Գեր. Տ. Հմայեակ եպիսկոպոս՝ հրամանաւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ վաղիւ հանդերձեալ է Պատարագ մատուցանել եւ Թաղիս բնակիչներէն Պէզազեան Մկրտիչ էֆ.ի կողմէ Ս. Եկեղեցւոյս նուիրեալ Սրբոցն Առաքելոց Թադէոսի եւ Բարթուղիմէոսի Պատկերի օծումն կատարել յեկեղեցւոջ Թաղիս, ուր յատուկ պաշտօն պիտի կատարուի նաեւ յիշեալ ազգայնոյն կողակցի ծնողացը հոգւոյն համար։»

«ՔՆԱՐ»
ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մեր գրեթէ բոլոր ընթերցողաց համար հետաքրքրական եւ մասնաւոր բայց արուեստասէրներու համար հաճոյական լուր մը ունինք հաղորդելիք։ Ծանօթ հայ ընտանեաց պատկանող երաժշտասէր երիտասարդներէ ընկերութիւն մը կազմուած է ՔՆԱՐ անուամբ, նպատակ ունենալով «Երաժշտախումբ (orchestre) կազմել, ընկերութեան անդամոց երաժշտական արուեստին մէջ յառաջդիմելուն նպաստելու համար։ Այս տեսակ զուտ արուեստագիտական ընկերութիւն մը, որ նորութիւն մ'է մեզ համար, եւրոպական համանման հաստատութեանց պէս իւր բազմադիմի օգուտներն ունի եւ երաժշտական ճաշակի զարգացումը կ'ենթադրէ ի մեզ։ Հազիւ ամսէ մ'ի վեր կազմուած, ՔՆԱՐն ունի արդէն քանի չափ գործօն եւ կարող անդամներ, որք որոց կազմակերպութիւն մը տուած են այդ մարմնոյն եւ պատրաստած են իրենց յայտագիրն ու կանոնագիրը զորս պիտի ծանօթացնենք յառաջիկային։

Այժմէն կը փութանք մեր խնդակցութիւնն յայտնել՝ երաժշտութեան արուեստին ու ճաշակին ծաւալման նպաստելու կոչուած այսպիսի ընկերութեան մը կազմութեան համար, որ տարակոյս չունինք թէ պէտք եղած խրախոյսն եւ օժանդակութիւնը պիտի գտնէ։

Հրատարակուեցաւ ԽԻՆԱՐ շաբաթական հանդէսի այս աւուր թիւն, հետեւեալ բովանդակով.

Առ մեկին պատմութիւն. — Կնիկ առնել մի միայն բանասնեղծելու համար. — Գրպանի տետրը. — Վրիպակ. — Մանուցում։

ՍՈՒՐԱԿի այս աւուր թիւը կը պարունակէ.

Կրօնական. — Ճաշու Աւետարանի կանոնագիրք. — կանոնք առաքելական։ Մեկնութիւն Ս. Գրոց։ Եկեղեցական. — Սրբամատեանք, կանք եւ անօթք։ Ազգային։

Կը յիշեցունենք թէ այս գիշեր տեղի կ'ունենայ ի Շահզատէ Պաշի, օսմանեան թատրոնին մէջ, ի նպաստ Գում-գաբուի Ազգասէր ընկերութեան կազմակերպեալ ներկայացումն։ Ներկայացուելիք խաղն է ՎՀՈՒԿ ԿԻՆԸ, թատերգութիւն վեց արարուածով եւ պատկեր մը։ Պ. Մնակեանի առաջնորդութեամբ կազմեալ օսմանեան խումբը, Կ. Պոլսէ մեկնելուն առթիւ, իւր հրաժեշտը կուտայ այս գիշեր Պոլսոյ հասարակութեան։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿՈՒ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Եըլտըզի պալատան շրջակայքը գտնուած Շաղը Թէքքէի կից Երթօղրուլ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը բաց կառքի մը մէջ բազմած եւ իւր դէմն ունենալով Նամըգ ու Օսման փաշաներն, մզկիթ գնաց եւ անդ կատարեց միջօրէի աղօթքը։ Ցաւարտ աղօթից, Վեհ. Սուլթանը Եըլտըզի պալատը վերադարձաւ բաց կառքով մը զոր Ն. Վեհափառութիւն իւր ձեռօք կը վարէր կառքը։

Հանդէսը դիտելու համար եկող օտարականաց մէջ կը նշմարուէին, Եօրկիոս Թագաւորին կողմէ Վեհ. Սուլթանին նուիրեալ պատուանշանը բերող արտասովոր դեսպանութիւնը, զոր կը կազմէին զօրավար Վալթինօս, Պ. Անթօնօբուլօ եւ Ցունաստանի պատերազմական նախարարին թիկնապահ հարիւրապետ Պ. Բաքատիամանտօբուլօ։ Նոյնպէս ներկայ էին հելլենական դեսպան Պ. Գոնդուրիօթի ու առաջին թարգմանը, Ռուսանական դեսպան Պ. Պալաչեանօ ու աղջիկն, շուէտական դեսպան Պ. Ռէօթ Երքիօլա, կինն ու առաջին թարգմանը, Ամերիկեան դեսպան Պ. Ըսթրաուս ու առաջին թարգմանը եւ ֆրանսացի, անգլիացի ու գերմանացի բարձրաստիճան անձինք ու զբօսաշրջիկներ։

⁂

Սէլամլըքի արարողութենէն յետոյ ամերիկեան դեսպան Պ. Տեռաուս Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Պոլսոյ թղթատարատան տնօրէն Հալիմ պէյի։

ՀԵԼԼԷՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆ
Ի Կ. ՊՈԼԻՍ

Երէկ առտու Պոլսոյ նաւահանգիստն հասաւ հելլենական ընկերութեան եռակայմ Բէյօ շոգենաւն ուր կը գտնուէին Եօրկիոս Թագաւորին արտասովոր պատուիրակներն, որք Ն. Վեհափառութեան կողմէ ինքնագիր նամակ մը բերած են՝ Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու համար այն պատուանշանին հետ զոր պիտի յանձնեն Ն. Վեհափառութեան։

Հելլենական դեսպան Պ. Գոնտուրիօթի ընկերակցութեամբ ընդհ. հիւպատոս Պ. Մավրօմաթիի եւ այլ պաշտօնէից, Սալը Բազարի մօտ կ'սպասէր շոգեմակոյկի մը մէջ։ Իսկ Նաւահանգստի պաշտօնատան առջեւ կ'սպասէր պալատական մեծ շոգեմակոյկ մը. Բէյօն երեւնալուն պէս, արարողապետ Մունիր փաշա եւ պալատական թիկնապահներէն գնդապետ Շէֆիգ պէյ այդ շոգեմակոյկը մտան, ընկերակցութեամբ հելլենական դեսպանատան քարտուղար Պ. Մէտաքսայի, առաջին թարգման Պ. Բրեժիօզիի, երկրորդ թարգման Պ. Նաումի եւ երկրորդ քարտուղար Պ. Ռօմանի։ Պալատական շոգեմակոյկն ուղղակի Բէյօին մօտ գնաց ուր հասած էր արդէն Պ. Գոնտուրիօթի՝ իւր պաշտօնեայներով։ Մունիր փաշա եւ իւր հետեւորդք շոգենաւ ելան ուր Պ. Գոնտուրիօթի Ն. Վսեմութեան ներկայացուց Վալթինօս զօրավարն, Ցունաստանի արտաքին գործոց նախարարութեան ընդհ. քարտուղար Պ. Անթօնօբուլօն եւ պատերազմական նախարարութեան թիկնապահ Պ. Բաքատիամանտօբուլօը։

Քարանթինայի վերաբերեալ ձեւակերպութեանց կատարումէն անմիջապէս յետոյ, պատուիրակութիւնը, Մունիր փաշա, հելլենական դեսպանն եւ իւր պաշտօնեայք շոգեմակոյկներով Տօլմա Պաղչէ գնացին։ Բէյօ շոգենաւուն մէջ կը գտնուէր նաեւ Տիկին Զիկօմալա, Նախորդ պատուակալ տիկին Օլկա Թագուհւոյն։

⁂

Տօլմա Պաղչէի պալատան մէջ պահ մը հանգիստ առնելէ յետոյ, պատուիրակութեան անդամք նախաճաշ մը ըրին եւ ապա պալատական կառքերով Ճեպը Հիւմայունի պաշտօնատունը գնացին ուստից դիտեցին Սէլամլըքի հանդէսն։ Յետոյ ընկերակցութեամբ Պ. Գոնտուրիօթիի եւ թիկնապահ Շէֆիգ պէյի, ի Նշան Թաշ Արտաքին գործոց Նախարար Վսեմ. Սայիտ փաշայի ապարանքն երթալով տեսակցեցան Ն. Վսեմութեան հետ։ Երէկ գիշեր ներկայ գտնուեցան հելլենական դեսպանատան մէջ ի պատիւ իրենց տրուած հացկերոյթին։

Պատուիրակութիւնն այսօր Վեհ. Սուլթանին ներկայանալով Եօրկիոս Թագաւորին կողմէ Ն. Վեհափառութեան նուիրեալ պատուանշանն ու ինքնագիր նամակը պիտի մատուցանէ։ Այս գիշեր եւս կայս. պալատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը պիտի տրուի ի պատիւ հելլէն պատուիրակութեան։

ԲԷՈՒՖ ՓԱՇԱՅԻ ՎԻՃԱԿԸ

Ցայտնի է թէ կայս. անձնապահ զօրաբանակի հրամանատար Բէուֆ փաշայի ոտքին վրայ բժշկական գործողութիւն մը կատարուած էր։ Արդ, Ն. Վսեմութիւնը դարմանող բժիշկներն երէկ քննելով թէ՛ աջ սրունքին եւ թէ՛ ձախ ոտքի մասին վէրքերը, գոհացուցիչ վիճակի մը մէջ գտեր են զայնս եւ տեղեկագիր մը պատրաստելով յայտարարած են թէ վէրքերը կատարելապէս բուժուածի պէս կը համարին։

Այս տեղեկագիրն ստորագրած են Ն. Վսեմութիւնը դարմանող բժիշկներն որք են՝ Վսեմ. Տօքթէօռ Խորասանճեան էֆէնտի, Վսեմ. Տօքթէօռ Տիգրան փաշա Փէշտիմալճեան, Վսեմ. Տօքթէօռ Նաֆիլեան փաշա, Տօքթէօռ Գանպուր օղլու, Տօքթէօռ գնդապետ Բօսդարի պէյ եւ Տօքթէօռ Ատամիտես։

Բ. ԴՈՒՌՆ ԵՒ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ժուռնալ տը Տէպա Վիեննայի թղթակիցն հետեւեալը կը գրէ իւր լրագրին.

Կ. Պոլսէն կը հաղորդեն ինձ թէ Բ. Դուռը կը պատրաստէ ի շրջաբերական մը ուղղել օտար երկրաց մէջ գտնուող օսմ. դեսպաններուն, յայտարարելու համար թէ անհիմն են այն զրոյցք որոց համեմատ Թուրքիա դաշնակցութեան նման կարգադրութիւն մը պիտի ընդունի. «Բ. Դուռը, կ'ըսէ շրջաբերականը, պէտք չունի ո՛չ մէկուն հետ դաշնակցելու, նկատելով որ եւրոպական ամեն Տէրութեանց հետ բարւոք յարաբերութեան մէջ է արդէն։»

ՀԱՆՐԱԳՈՒՏ ՁԵՌՆԱՐԿՔ

Կիմանանք թէ Սէլանիկի կազային լուսաւորութեան արտօնատարաց ընկերութիւնը, զոր մինչեւ ցարդ Անգլիացիներ կը վարէին, Բարիզցի ճարտարապետաց եւ դրամատիրաց ձեռքն անցեր է։

Արդէ վարչական խորհրդոյ անդամոց ցանկին մէջ կը տեսնենք զկոմս Գամոնտօ, Պ. Ալպէրդ Էլիօրն, Սպայ պատուոյ Լէգէոնի, տնօրէն կազի քանի մը ընկերութեանց, Պ. Բիէր տը Մարիզի, երկրաչափ, Պ. Ալպէր Ֆրանքօ, տնօրէն Գամոնտօ դրամատան եւ Պ. Նուման Սալղէտօ, փաստաբան ի մայրաքաղաքիս։

Պ. Պ. ՔԱՈՒԼԱ ԵՒ ՔԱՅԼԱՐՏ

Այս երկու պարոնայց եւ անոնց դրամատիրաց խումբերուն միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնն արագ լուծում մը ստանալու հանգամանք չունի։ Ասիական երկաթուղեաց շինութեան գործը Պ. Քայլարտի եւ անոր խումբին յանձնելու համար Պ. Քաուլա եւ իւր խումբը կը պահանջեն որ 10,000,000 ֆրանք վճարուի Հայտար Փաշա Նիկոմիդիոյ գծին գնման համար, փոխանակ 6,000,000 ֆրանքի, որ սահմանուած է պայմանագրոյն մէջ։ Արդ, Պ. Քայլարտի խումբը 6,000,000էն աւելի վճարել չուզեր. ասկից յառաջ եկած է Պ. Պ. Քաուլայի եւ Քայլարտի միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնը։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հեռագրական եւ Թղթատարական վարչութեան բարձրագոյն պաշտօնէից շնորհուած պատուանշանաց եւ աստիճանաց ցուցակին մէջ յիշուեցաւ նաեւ Մելքոն էֆէնտի Եուզպաշեանի անունը։ Մելքոն էֆէնտի՝ նոյն վարչութեան արտաքին թղթակցութեանց տնօրէնի պաշտօնը կը վարէ տարիներէ ի վեր եւ իւր կարողութեամբ ու արժանեօք, Հեռագրական վարչութեան հայազգի պաշտօնէից շարքին մէջ պատուաւոր տեղ մը կը գրաւէ։

ՀԱՆՔԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Պոլսոյ Հանքաբանական Վարժարանի (Օրման վէ Մէատին Մէքթէպի) այս տարուան շրջանաւարտներն են.

Հայկ էֆ. Անտոնեան
Պարգեւ » Մարկոսեան
Անտոն » Ցակոբեան
Արամ » Հայէպլեան

Յիշեալ շրջանաւարտք կանոնաւորապէս հետեւած են վարժարանին ուսմանց եռամեայ շրջանին եւ իրենց վերջին քննութիւններն անցունելով վերջին օրերս, վկայական ստացած են։

Նոյնպէս յիշեալ վարժարանի Անտառաբանութեան ճիւղի ուսմանց շրջանն աւարտելով, վկայական ստացած են երեք ուսանողք.

Լեւոն էֆ. Բանիկեան
Հիւսէյին »
Նուրի »

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ներքին գործոց Նախարարութիւնն հրահանգ ուղղեց ամեն կողմ թէ զինուորագրութենէ ազատ պիտի կացուցուին այն երիտասարդք որոց անմիջական խնամոց յանձնուած են որբեր կամ անչափահաս տղաքներ. սակայն եթէ այդ որբերն ու տղաքներն ուրիշ մը քով գտնուին, այդ երիտասարդք զինուոր պիտի առնուին նոյն իսկ եթէ առաջնոյ ապրուստն իրենց պատկանի։

ԿԱՆԽԱՀԱՍ ՁՄԵՌ

Երէկ առաւօտեան դէմ թեթեւ կերպով տեղացող ձիւնն այս գիշեր կրկնուեցաւ եւ աւելի սաստկութեամբ, այնպէս որ այս առաւօտ մայրաքաղաքս ծածկուած էր ձեան նուրբ պատանով մը։ Բազում տարիներէ ի վեր առաջին անգամ կը տեսնուի որ հոկտեմբեր ամսոյ մէջ ձիւնէ ի Կ. Պոլիս։ Այս բան, ինչպէս նաեւ վերջին աւուրց անակնկալ ցուրտերն ամներեւ ցոյց կուտան թէ արդարեւ սաստիկ ձմեռ մը պիտի ունենանք այս տարի, որպէս գուշակուած էր արդէն։

Դատական Ժողովը նախընթաց օր ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Դատական նախարար Վսեմ. Ճէվտէդ փաշայի եւ խորհրդակցեցաւ դատական պաշտօնէից վերաբերեալ խնդիրներով։

—Պ. Ժօզէֆ Նավօն դրամատիրաց խումբի մը հետ բանակցութեան սկսեր է, Եաֆա-Երուսաղէմի երկաթուղւոյ գծին շինութեան մենաշնորհն անոր յանձնելու համար։

—Բռօգրէ տը Լիօն լրագրոյն ի Թուրքիա մուտքն արգիլուեցաւ։

—Արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութիւնը նկատելով Սկիւպ-Վրանիայի գծին նուէթեղինոց վիճակը, ինչ ինչ տարիկութիւններ կը յարուցանէ եղեր. այն պահուն յորում իրեն պիտի յանձնուի այդ գիծն օրուն ստացման գործողութիւնը պիտի կատարուի ձեռամբ Արամ էֆէնտի Մարկոսեանի։

—Վճարելի առենի անդամներէն Էպուլլահ էֆէնտի, որոյ պաշտօն յանձնուած էր քննել Պօլսէրէ ագարակի ծանուցեալ խնդիրն, երէկ Զմիւռնիա ժամներ է եւ այսօր Մագնիսա պիտի ուղեւորի։

—Լօյտի ընկերութեան Ռոտոս շոգենաւն երէկ մաս մը մավզէրեան հրացան բերաւ ի հաշիւ կայս. կառավարութեան։

—Ի Պոլիս Ճէյրան Փաշայի մզկիթը գօյեր մանելով երկու կողմերը ինչպէս նաեւ մզկիթի պաշտօնեաներէ միայն անձնական գոյքերը գողցած են։ Ոստիկանութիւնը երկու մարդ ձերբակալած է իբրեւ կասկածելի։

—Ոստիկանութիւնն երէկ տասը չարագործներ աքսորեց հեռաւոր վայրեր Սամսոնի ճամբով։ Նոյնպէս հինգ բանտարկեալներ եւս Նիկոմիդիոյ բանտը ղրկեց ուր իրենց պատժոյն պայմանաժամը պիտի լրացնեն։

—Երէկ Խասգիւղի Լէյլի Մահալլէ թաղը միջօրէէն քիչ առաջ հրդեհի սկզբնաւորութիւն մ'եղաւ հին տան մը մէջ, սակայն դրացեաց ու ոստիկաներէն օգնութեան փութալով [illegible] հրդեհին [illegible] անմիջապէս։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Մեր ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք Կ. Պոլսոյ արուարձանաց երկաթուղւոյ Նոր Ժամանակացոյցին վրայ, որ այսօրուընէ սկսեալ ի գործադրութեան կը մտնէ եւ զոր հրատարակած ենք մեր չորրորդ երեսին մէջ։

ԱԶԴ

Տիգրանակերտցի աչազուրկ Մալխաս եղբայր պիտի քարոզէ վաղը հոկտ. 30 նոյ. 11 ի Մուսալլա թիւ 26 Քրիստոսի Աշակերտաց Ժողովարանն, ի ժամ 7 ըստ թրքաց։ Արգոյ հասարակութիւնը հրաւիրեալ է ներկայ գտնուելու։ Գ. Ն. ՇԻՇՄԱՆԵԱՆ

2226

ՀԵՌԱԳԻՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիզ, 9 Նոյեմբ.

Լրագիրք կը հրատարակեն Պ. Վատինկտոնի մէկ նամակն, որ կը յայտարարէ թէ իւր արտաքին գործոց նախարար եղած միջոցին Ֆրանքօ-ռուս դաշնակցութեան մը խնդիր չէր բնաւ։

Նիւ-Եորք, 9 Նոյեմբեր

Պ. Հարրիսըն Միացեալ Նահանգաց Նախագահ ընտրուեցաւ 233 ձայնով, մինչդեռ Պ. Քլիվլէնտ 168 ձայն ստացաւ։

Բարիզ, 8 Նոյեմբեր

Ծերակոյտն ընդունեց, 18ի դէմ 223 ձայնով, հակառակ նախարարապետ Պ. Ֆլօքէի ընդդիմութեան, օրինական ծրագիր մը որ Բարիզի ոստիկանութեան ծախքերը կը կցէ Պետութեան ելմտացոյցին։

Վիճաբանութեան միջոցին, Պ. Լէօն Ռընօ Պ. Ֆլօքէի երեսին զարկաւ իւր հաճոյակատարութիւնն հանդէպ Բարիզի Թաղապետական խորհրդոյն։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Կալաթիա, 29 Հոկտեմբեր

Գանձկան

Օսմանեան Փոխառութիւն

Երէկ երեկոյ գոց. (Աքեաց. Սէրի		17 3 1/2
Գորասոյին գոցուելէն վերջը	»	17 3
Առաւօտուն բացուեցաւ	» Գ. Կ.	17 2
Կէս օրին	» »	17 1

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 9 Նոյեմբեր ժամ 5 փայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսօլիտէ	97 1/4
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ	15 3/4
» » » գոցուեցաւ	15 3/8
» » » Ա.	28 1/2
» » » Բ.	16 1/2
» » » Գ.	—
Օթօման 1871	82
[illegible] 1877	94
Պանք Օթօման	11 1/4
Ռուսական փոխառ. 1873	101 1/4
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիէ)	81 1/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	100 1/2
Տայրա Սանիէ	77
Դօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	102 1/4
Հնդկաստանի պարտամուրհակ 4 %	— —
Եգիպտ. փոխարժէք Բարիզի վրայ	25 60

Վիեննա, 9 Նոյեմբեր ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	122 30
Օսմանեան երկաթուղի	23 50

Բարիզ, 9 Նոյեմբեր ժամ 3 փայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	104 65
» » 3 %	82 87 1/2
Օսմանեան քոնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	15 82 1/2
» » » գոցուեցաւ	15 85
» » » Ա.	— —
» » » Բ.	15 90
Օսմանեան երկաթուղի	48 75
» [illegible]	— —
Պանք Օթօման	536 25
Կրէտի Լիոնէ	615
» Ֆոնսիէ	1371 25
[illegible]	1295
Սուէզի ջրանցք	2235
Ռուսական 5 % 1877 ի	104 1/4
Իտալական Ռանթ	96 90
Սպանիական (արտաքին)	73 5/8
Եգիպտական միացեալ .... դ. բ.	412 50
Բրիօրիթէ Թիւրք	422 50
Հելլենական 5 %	422 50
Չէք Լոնտոնի վրայ	25 31

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 9 Նոյ. ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 1/2 %	82 88 3/4
Օսմանեան քոնսօլիտէ	15 82 1/2
Եգիպտական	412 50

ՀԱՅ ԵՒ ՕՐԹՈՏՈՔՍ ԵԿԵՂԵՑԻՔ

ԱՆԿԼԻՔԱՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԻ ՄԸ ԿԱՐԾԻՔԸ

ԻԶՄԻՐ, 24 Հոկտ. 88

Կ'ուղղեմ ձեզ այսօր անկլիքան եկեղեցւոյ մէկ նշանաւոր պաշտօնէին՝ Լիտտըն կանոնիկոսի նամակը, զոր վերջին օրերս ստացայ, և հաւատամ եմ ուշադրութեան արժանի պիտի գտնէք զայն, և ըստ որում սոյն խնդրոյ առարկայն ինձ սիրելի՝ պիտի ներէք մի քանի դիտողութիւն եւս իմ կողմանէ յաւելու։

Լօնտոնի Սուրբ Պօղոսի եկեղեցւոյ երեւելի քարոզիչը կը ցաւի կարի իրաւամբ թէ քրիստոնէութեան տկարութեան ամենէն մեծ պատճառն իւր պաշտօնէից բաժանմանց մէջն է, և հուսկ յետոյ կը յարէ թէ Արեւելեան Հայ և Ցոյն եկեղեցեաց միութիւնը փափաքելի է ի շինութիւն ոչ քրիստոնեայ ժողովրդոց։

Առաջինը՝ բարձր, ընդարձակ և ճշմարիտ քրիստոնէի գաղափար մ'է, որոյ իրագործութիւնը սակայն ոչ ներկայ դարուս և ոչ իսկ թերեւս քաներորդ դարուն մէջ հաւանական կ'երեւի։ Մեք սոյն խնդրով չպիտի զբաղիմք, թէպէտեւ չեմք տեսներ, որ Հայք կոչուած լինին առաջին քայլն առնլու դէպ յայս ուղղութիւն։

Մեր ուշադրութիւնը գրաւած է Գեր. Լիտտընի յարուցած միւս խնդիրն—Արեւելեան Եկեղեցեաց միութիւնն—։ Կատարելապէս կ'ըմբռնեմք, որ այս ազատամիտ եկեղեցականին՝ որ անկախ ազգի մը զաւակ է, կրօնական տեսութեամբ սոյն օրինակ գաղափար մ'արտադրէ։ Սակայն մեր ազգին համար, որ այսչափ դարերէ ի վեր իւր ազգային միութիւնն իւր եկեղեցիով պահած է, Օրթոտոքս եկեղեցւոյ հետ միութեան գաղափարն, ամեն պարագայ ի հաշիւ առնլով՝ շատ հեռի կը գտնեմք մեզ համար օգտակար լինելէ։ Քաղաքական տեսութեամբ սոյն միութիւնը վտանգներով լի կը համարիմք մեր ազգին համար, քանզի երկիւղ ունիմք որ առաւելապատիւ Ցոյն եկեղեցին պիտի օգտի այս պարագայէն.... Այո՛, կը փափաքիմք յոյժ, որ այս երկու քրիստոնեայ հասարակութեան մէջ սերտ սիրոյ յարաբերութիւն հաստատուի, հին նախապաշարմունք տեղի տան քրիստոնավայել զգացմանց, ու զիրար սիրեն և ողջունեն իբրեւ եղբայր ի Տէր Ցիսուս Քրիստոս։ Բայց հոս պէտք է կայանայ ամեն ինչ.... Thus far and no further. Թէ՛ իբրեւ քրիստոնեայ՝ այլ առաւել եւս իբրեւ հայ կը խորհիմք և կը գրեմք այս տողերը։ Այս մեր կարծիք են, սակայն իրաւունք ունիմք հաւատալու թէ մեր Պատ. կղերական դասն, և յազգայնոց բազումք եւս այսպէս կը խորհին։ Եւ արդարեւ ամիսներ առաջ երբ հայագէտ ուսումնական յոյն մի հայ և յոյն եկեղեցեաց նկատմամբ [illegible] մէջ յօդուածներ հրատարակելով փափաք եւ յոյս կը յայտնէր, թէ օր մի այս երկու քոյր եկեղեցիներն իրարու հետ միանան, տեսանք որ մեր եկեղեցականաց ինչպէս նաեւ ազգայնոց կողմանէ արձագանգ չըգտաւ սոյն գաղափարն։ Եւ ինչո՞ւ համար։ Անցեալին դառն դասերն և աղէտալի փորձերն զգաստացուցի՞ն զմեզ արդեօք.... Ամէն անգամ որ Հայք օտար եկեղեցւոյ յարած են, իրենց ազգայնութեան կորուստն եղած է հետեւութիւնն։ Ո՞ւր են այն Հայերն, որ տասն և մէկերորդ դարէն սկսեալ խմբովին հետզհետէ հեռացան Անիէն, և դէպ ի Մոլտավիա, Հունգարիա և Լեհաստան գաղթեցին, և որոց թիւը մինչեւ քառասուն հազար տուն կը հաշուէր (*)։ Ո՞ւր են, կ'ըսեմք, այս Հայերն։ Ուղեւորեցէք դէպ ի այս երկիրներն, ուր հայութեան հետքեր, Հայերու կառուցած եկեղեցիներ պիտի գտնէք ամէն ուրեք։ Այցելեցէք Հունգարիայի արեւելեան կողմ Կերլա քաղաքը, որ ցարդ Հայաքաղաք (Արմէնիէն շթատթ) անունը կը կրէ։ Քաղքին հրապարակին վրայ հանդիպած ժողովրդեան մեծագոյն մասն ձեզի հայրենակից հայ է, Հայաստանէ դաղթեալ ճշմարիտ հայի սերունդ է...։ Սակայն նա այսօր օտար մ'է ձեզի համար. մօտեցէք նորա քով և հայ եմ ըսէք. նա սառնութեամբ ձեր երեսը պիտի նայի, և հեռանայ ձեզմէ....։ Կա՞յ արդեօք աւելի սրտաճմլիկ բան, որ միւնոյն հօր զաւակներ զիրար չ'ճանաչեն....։ Ա. հաւասիկ այս եղած է պապականութեան մեզ ըրած բարիքը... այն պապականութեան որ այսօր եւս նորանոր զոհեր կը նկրտի կորզել մեզմէ....։ Բայց ի՞նչ հարկ Հունգարիա և Լեհաստան ուղեւորելու, չէ՞ որ բուն իսկ մեր բնակած քաղքին մէջ ունիմք ծանօթներ, բարեկամներ, որ հայ կամ սլլալեալ հայ անունը կը կրեն, և որոց դէմքն, բարքն յայտնապէս կը ցուցնեն թէ նոքա հայ են... այլ նոքա հայ լինել չեն խոստովանիր. օտար են բոլորովին, օտար սիրտ կը կրեն. կաթոլիկ են...։ Ո՜հ, ի՞նչպէս կ'ուզէք որ սիրեմ այդ պապականութիւնը, որ իմ եղբայրներս ինձմէ կ'օտարացնէ։

Ո՜չ, ո՜չ, մեք կ'ուզեմք մեր եկեղեցւոյն փարիլ, մեք կ'ուզեմք հաւատարիմ մնալ մեր եկեղեցւոյն, զոր մեր նախնիք իրենց արիւնովն նուիրագործեցին։ Մեր եկեղեցւոյն որ այսչափ դարեր մեր ազգային միութեան կապն եղած է։ Անգղիացին ազգային նախանձախնդրութեամբ յետս յետս կը կասի, երկիւղ կը յայտնէ, և չը հաւանիր որ Մանշի տակէն ծովուղի մը (թիւնէլ) շինուի, և կը նախադասէ կղզիացեալ մնալ, քանզի այնպէս կը հաւատայ թէ իւր աշխարհագրական դիրքը կը պարտաւորի իւր զօրութիւնն ու անկախութիւնն։ Հայքս եւս չեմք կրնար հաւանիլ, որ մեր եկեղեցւոյ և այլ որ և է օտար եկեղեցւոյ մէջ միութեան ծովուղի մը հաստատուի... և կը նախադասեմք կղզիացեալ մնալ... և մեր եկեղեցւոյ անկախութիւնը պահել։ Գ. Ց. Բ.

⁂

ԼԻՏՏԸՆ ԿԱՆՈՆԻԿՈՍԻ ՆԱՄԱԿԸ

ԲԱՐԻԶ, 3 հոկտ. 88

Սիրելի տէր իմ,

Շնորհակալ եմ ձեր ինձ Զմիւռնիայէն ուղղեալ Սեպտ. 20 թիւ շահեկան նամակին համար։ Օգոստոս ամսէ ի վեր Գերմանիա կը գտնուէի, հետեւաբար առիթ չունեցայ կարդալու հայ Եկեղեցւոյ նկատմամբ այն թղթակցութիւնը, որ ինչպէս կ'ըսէք, Թայմզի մէջ հրատարակուեցաւ։

Թէ հայերն տրամադիր չեն Պապական հրաւէրն ընդունելու, այս խիստ հասկանալի է մեզ Անգղիացի եկեղեցականացս, երբ այդ հրաւէրը տիեզերական գերիշխանութեան պահանջմանց վրայ հիմնուած է, զոր պատմութիւնը չներեր կամ չարդարացներ։ Բայց երկուքին իսկ պիտի խոստովանիմք թէ մեր օրերն քրիստոնէութեան տկարութեան ամենէ մեծ պատճառն մեր Տէր Ցիսուս Քրիստոսի պաշտօնէից մէջ եղած բաժանումներն են, և իմ մասիս ամեն օր կ'աղօթեմ որ այս բաժանմունք Աստուծոյ կամքովը բոլորովին դադրին օր մը։ Կը յուսայի որ Լուսաւորչական Հայոց և Օրթոտոքս եկեղեցւոյ միութեան խնդիրը, բոլորովին մէկդի դրուած չէ, եթէ այս միութիւն տեղի ունենար, ոչ քրիստոնեայ ազգաց դարձն ի քրիստոնէութիւն աւելի դիւրին պիտի լինէր, քան որչափ է այժմ։ Եթէ սխալ տեղեկացած չեմ, չկան այժմ այս երկու եկեղեցեաց մէջ հիմնական տարբերութիւններ որ այս երկարամեայ բաժանումն արդարացնեն։ Եթէ Արեւելեան եկեղեցին հզօր և բազմաթիւ լինէր, Հռովմ այնչափ խստապահանջ չպիտի լինէր, ինչպէս այժմ։

Նամակս լրացնելէ առաջ կ'ըսեմ, որ ձեր գրութեան առարկայն մտքէս չպիտի խուսափի, և անկեղծօրէն իմ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ նոյնին համար։

Եմ (ստորագրեալ) Կ. ԼԻՏՏԸՆ

ՔՕՐՐԱՏՕ

Հարաւ, և դա՛րձեալ հարաւ։ Այս է օրակարգը։ Հարաւային բոցակէզ արեգական տակ ծնած Ափրիկեցի Օթէլլօյին յետոյ, Ազամեան մեզ ներկայացուց հարաւակողման ուրիշ նկարագիր մը՝ Քալապրիացի Քօրրատօն, նոյնքան բոցեռանդն և սաստկայոյզ։

Հարաւ էր հողմն ալ՝ որ փրփրադէզ կոհակներ յարուցանելով Քաղքէօյի առփանց մօտ՝ սախալեց քանի մը Թատերասէրներ խեղախել լեռ և ծով և Քրիստապոլսոյ բարձունքէն անցնելով գալ Բերա։ Եւ հարաւին անձրեւաբեր լինելուն ապացոյց մը եւս աւելցաւ, զի թատրոնին մէջ ալ իջուց ուղխեր... արտասուաց, որչ աչքեր արդարեւ մնացին անթաց, յորս պարտիմ հաշուել և իմ աչքերս որք, թէպէտ ոչ բոլորովին անընդունակ այդ յորդմանց, չ'ըռնուեցան զգածման այդ տարափոխիկ արտայայտութենէն, թերեւս անոր համար որ Ազամեանի շատ մօտ արտօսրադէլ մը կը գտնուէր։

Թատերախաղը՝ գործ իտալացի հեղինակին Ճիաքօմէթթիի, թոյն և դաշոյնի թատերգութեանց ազգատոհմէն է. բացառիկ օրէնքի մը խստութեան վրայ հիմնուած՝ անբնական դիպուածներ մի գծով կը բարդէ հասնելու համար իւր նպատակին, որ է յարտասուս շարժել հանդիսատեսները՝ դիւրապատրաստ կարեկցութեան զգացմանց կոչումն ընելով։ Ըստ նոյն սովորութեան, սկիզբէն մինչեւ վերջը, թանձր տրտմութեամբ ստուերաման, ճնշիչ տպաւորութիւն մը կը թողու սրտից վրայ։ Զուարթութեան միակ նշոյլն զոր ունեցանք՝ պարտինք առ Պ. Վրոյր՝ որ ակամայ Արիֆ մը եղաւ, իր թատերական արդուզարդին ընծայած նմանութեան շնորհիւ՝ իբր Ազամեան հասարակութեան որոտագին ծափահարութիւններն ընդունելով։

(*) Թող կարդայ ամէն հայ «Տեղեկագրութիւն Հայոց Գաղթականութեան» ընտիր գրքոյկը, որ Հայոց պատմութեան սխուր յիշատակներ կը պարունակէ։

Ո՛րչափ տարբեր է այս և ուրիշ մասանց մէջ Օթէլլօ․ իւր բաղդաւոր ամուսնութիւն՝ առաջին հանդիսին մէջ, և երկրորդին մէջ՝ Կիպրոս իւր կնոջ հետ միանալուն՝ սրտաղեղ բերկրանքը զոր կը յայտնեն, կը բարեխառնեն մասամբ և կը մեղմեն հետագայ տեսարանաց ազդեւիք խոր տրտմութիւնը, սա ճշգրիտ տպաւորութիւնը գործելով՝ որ կեանքը ոչ խինդ է համակ, և ոչ լաց բովանդակ։

Ցիրաւի, Օթէլլօյէն յետոյ տեսնել Քորրատօն կը նմանի Պուրկոնեի ազնիւ գինիէն յետոյ գարեջուր խմելու։ Օթէլլօյի մէջ, գլխաւոր դերը դուրս հանելով իսկ, միւս անձինքն ունին նորէն իրենց անջատ և ուրոյն նշանակութիւն, կը հետաքրքրեն հանդիսատեսները, նոցա նկարագիրներն ու շարժառիթները խնամով ճշդուած են հեղինակին կողմանէ, տիպարներ են նոքա որ դէմ առ դէմ կուգայ մարդ իւր առօրեայ կենաց մէջ անգամ, մինչդեռ Քորրատօյի մէջ՝ բացի Քորրատօյէն՝ միւս բոլոր անձինք հեղինակին ձեռքը գործիք են պարզ Քորրատօն խօսեցնել տալու։ Ասկէ դուրս արժէք մը չունի իրենց խօսածը կամ ըրածը։ Քրիթիքիւս այս Թատերախաղին համար առաւելագոյն իրաւամբք պիտի կրնար ընել իւր սուր դիտողութիւն թէ Ադամեանի մենախօսութիւն է։

Ո՛րքան շատ գործածուած է Մօնսինեօրին տիպարը, կեղծաւոր, խորամանգ, անբարոյական կղերականին տիպարն՝ որ իտալացի հեղինակաց Թատերգութեանց մէջ ի վաղուց հետէ ծառայութիւն մատուցած լինելուն՝ կը կարծէինք թէ ցարդ հանգըստեան Թոշակի արժանացած կը լինէր հէքն։ Անշուշտ այսպիսի տիպար մը կորակոր խայտառակելն (որպէս ըրած է հեղինակն երրորդ հանդիսին վերջը՝ թէպէտ լաւ չհասկցուիր առ ի՛նչ) կրնայ վերնատունը վերացունելու, յափշտակելու, և անոր ցնծագին ծափերն ստանալու առաւելութիւնն ունենալ, բայց հեղինակին արուեստագիտութեան վրայ մեծ գաղափար մը կուտա՞յ կիրթ ճաշակ ունեցողներուն։ Քորրատօյի կնոջ՝ Ռօզալիի դերն ալ շատ թոյլ և տկար երեւցաւ մեզ։ Երբ Ռօզալի առաջին անգամ կը տեսնէ զիւր ամուսին՝ սորա երկարատեւ բանտարկութենէն յետոյ, ոչինչ յուզմունք յայտնելէ զատ՝ անողորմ խստասրտութիւն մը կը ցուցնէ անոր դէմ (և այս՝ զինքն և իւր աղջիկը լքած լինելուն կ'ըսէ)։ Այս զգացման քիչ յետոյ դիւրաւ մը ծայրագոյն սիրոյ և անձնանուիրութեան փոխուիլը կարօտ չէ՞ր քիչ մը աւելի հոգեբանական բացատրութեան և աստիճանաւորութեան։

Այս պարագայից մէջ, Ադամեանի դերին՝ Քորրատոյի մէջ կը կայանար ամբողջ Թատերախաղին կարեւորութիւնը, նորա վրայ կը ծանրանար յայն կենդանութեան շունչ փչելու պարտականութիւնն և զայն յաջողցնելու պատասխանատուութիւնն, և փոքր ապացոյց չէ իր Արուեստին մեծութեան որ դարձեալ յաջողութեամբ պըսակուեցաւ, և փրկեց խաղն՝ թէպէտ պրկելով քիչ մը մեր ջիղերն։

Անշուշտ չ'կայ մեծագոյն ներբող դերասանի մը վրայ քան ըսել թէ ի՛նչ մեծ Արուեստ ունի, սակայն լաւագոյն չէ՞ որ ըսուի այդ յետ ներկայացման, և ոչ թէ նոյն իսկ ամէնէն սրտայոյզ տեսարանները ներկայացուցած պահուն։ Բայց եթէ ներկայացման ատեն երբեմն երբեմն արուեստագիտին ճգանց գիտակցութիւն ունենայինք իսկ, կը խորհէինք որ Ադամեան՝ իբր ընտիր ամուսին՝ իր կնոջ բաժնին ինկած յուզմունքն արտայայտելու համար պէտք եղած ճիգն ալ իր վրայ կ'առնուր։ Եւ իրաւ, երկու հոգւո՛յ ալ բաւական յուզման կարողութիւն ունի նա։ Ո՞վ կարող է գերազանցել զԱդամեան՝ երբ յանկարծական, ուժգին, աղմկիչ յուզման վայրկեան մը հարկ լինի ներկայացունել, որպէս երբ առաջին հանդիսին մէջ կ'իմանայ Մօնսինեօրէն թէ կարելի է որ տեսնէ զիւր կին և զիւր դուստր հետակորոյս, և կամ երբ չորրորդին մէջ՝ կ'իմանայ բժշկէն թէ կարծեցեալ Էմման իւր սիրով սիրեցեալ դուստրըն Ատան է․ եթէ այդ վայրկեաններուն Ադամեանի ունեցած ուժաթափ, նուաղ, ընդհատ ձայնը չէ՛ յուզման բուն ձայնը, չեմք գիտեր թէ ո՞րն է այս Բուն իրականութեան պատկեր մըն էր նաև «Նրբէնէւով» Թունաւորմամբ մահուան տեսարանն, որ ըստ վկայութեան փորձ բժշկաց՝ և Օր. Ագնիւի, որ կարի իրական ըմբռնելով զայն՝ տեսարանին ներսը ջղաձգական տագնապ մը ունեցաւ, համանման է իսկականին։ Ուրիշ խնդիր է թէ հեղինակն այդ սարսուելի և անգեղեայ մանրամասնութեամբք Արուեստին ծառայութիւն մը մատուցա՞ծ է։ Դերասանը չ'կորսնցներ սակայն այդու իր իրաւունքը գնահատման, և իր այդ իրաւունքը, լիովին հատոյց զայն հասարակութիւնը Քորրատոյի ներկայացման, եւ շօշափելի ապացոյց մըն ալ տուաւ ընծայելով նմա նուրբ ճաշակաւ նորութիւն մը (Պոլսեցւոց կողմէ առ Ադամեան ամէն կերպով նորութիւն,) դափնեայ պսակ մը արծաթեայ պտղիկներով յեռեալ։

Քաղցր է մեզ յուսալ որ Ադամեան չմեկնիր մենէ առանց ապացուցանելու թէ նա կարող է միապէս փայլիլ Թատերախաղերու մէջ՝ որք կը պահանջեն նրբութիւն, փափկութիւն, աստիճանաւորութիւն, և առանց ներկայացնելու մեզ խիստ զարգացեալ, խորազգաց և բազմամասնեայ նկարագրով անձնաւորութիւն մը, որպէս Համլէթ։

Թատրոնը տեսքով լեցուն էր, բայց կային քանի մը օթեակներ պարապ՝ որք շատ դիւրաւ կրնային լենալ, եթէ Դատը դիւղէն [illegible] չգտնուէին։ Պատճառը թերեւս այն էր որ ադոնցմէ ոմանք մինչեւ Բերա գալ պէտք չէին զգար, իրենց մէջ իսկ չպակսելով Թատերախաղ, այլապէս յանկուցիչ, յորում դերերու պէսպիսութիւնը լիովին ներկայացեալ էր։

ԴԻՏԱԿ

* * *

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ Գ. ԿԱՅՍՐՆ

Ի ԿԱՒԿԱՍԻԱ

Ա.

Ընդարձակ Ռուսիոյ միահեծան ինքնակալն բարեհաճեցաւ 26 օր հիւր լինել, մեր, կաւկասցւոց քով. Այցելեց նա մեր երկիրն՝ ուրախ և գոհ տրամադրութեան մէջ, և քալեց մեր մէջ ո՛չ որպէս ահեղ արքայ, այլ որպէս հօգատար և բարեգութ միապետ. Արարատ և Էլբրուս երրորդ անգամն է, որ կ'ողջունեն ռուս կայսրն, երբ դեռ առաջին անգամն է, որ Կուր և Երասխ կայսրուհի մը կը հիւրընկալէին իրենց ոռոգած դաշտ ու ձորանց մէջ. Կաւկասիա՝ խորին ակնածութեամբ դիտեց այն սէգ և միանգամայն մեծանձն վեհապետն, որու կամաց կը հպատակի ինքը, Կաւկասիան, իւր բովանդակ էութեամբ. Դիտեց և ընդհանուր ինքնաբեր սիրով ընդունեց զինք. Կաւկասիա, որու որդւոց մեծ մասը դեռ նահապետական վիճակի մէջ է, փափուկ և սիրալիր յարգանօք համբուրեց այն ազնիւ աջն, զոր իւր վեհ և միանգամայն բարեսիրտ ինքնակալուհին կը կարկառէր իրեն. Կաւկասիա, որ հըս կայաքայլ կը յառաջադիմէ քաղաքակրթութեան շաւղին մէջ, փառաց իւր յուսալից ապագային վրայ, անհուն խնդութեամբ ընդգրկեց այն ժառանգական իշխանն, որ կը կազմէ՝ ընդհանուր Ռուսիոյ հետ, նաեւ իւր ապագայ յոյսը. Կայսրը, կայսրուհին եւ թագաժառանգը նկատեցին այս ժողովրդական սիրոյ ցոյցերն և հրճուեցան. Նոքա անձամբ փորձեցին թէ Կաւկասիա՝ իւր բազմացեղ, բազմալեզու և բազմակրօն ժողովրդովն այնքան պարտաճանաչ և հաւատարիմ է որչափ բուն Ռուսիա, չնայելով, որ քանի մը չափազանց եռանդուն պաշտօնաւորք մերթ ընդ մերթ մէջին, ագոտ և —յաւելունը անիրաւ և անհիմն— կասկածներու նշոյլներ կը հասցնէին իրենց . . .

Կաւկասիա՝ հրաշէն աշխարհ է բառին բուն նշանակութեամբ, իւր արտադրած նաֆթով, բայց այնպիսի հուր ունի նա, որ կը լուսաւորէ և ոչ թէ կ'այրէ, բաւական է որ նորա (Նաֆթի կամ նորա արդիւնքի petroliumի) տէրը չարաչար չգործածէ զայն.

Կաւկասիա տեսակ մը մայր-աշխարհ է, ուր Նախապատմական դարուց մէջ դիմած են «ազգք և ազինք», զոր կոխելով անցած են այժմեան քաղաքակիրթ ազգաց մեծագոյն մասը. Մեր այն բիրտ լեռնականներն, որոնք դեռ եւս ցայսօր կը յիշեցնեն մեզ տասնեակ դար յառաջ գոյութիւն ունեցած կենաց հանգամանքները, նախահայրերն են, կամ մնացորդներն են, եթէ լաւագոյն կը համարիք, այն թափառական ներուն, որոնք ապրելով ուրիշ շրջանի, ուրիշ կլիմայի և ուրիշ յարաբերութեանց մէջ, դարձան մտաւոր մշակութեան (culture) առաջնորդներ, Նախահայրեր. Երկար, շատ երկար ժամանակ, դարերու անընդհատ շարք մի անցաւ մինչեւ որ Կաւկասիա վերջապէս բացաւ իւր աչքերն, հետաքրքիր հայեացք արձակեց իւր շուրջն և՝ ոչ առանց զարմանքի դիտեց այն լայնարձակ անջրպետն, որ զինք կը հեռացնէր իր՝ երբեմն համանման վիճակի ցեղակիցներէն. Անշուշտ զգալի էր իրեն համար այս անջրպետն և նա ակամայ սթափեցաւ. Հիւսիսային Արծիւն էր, ոչ ոք կարող է չխոստովանիլ, որ դրդիչ հանդիսացաւ այս շարժման. Կաւկասիա՝ իւր յամրութեանն կամ մանաւանդ անշարժութեանն բովանդակ ծանրութեան գիտակցութեամբ, ընդգրկեց այդ դրդիչն, որ թէեւ դեռ երկու դար յառաջ ընտրելագոյն դրութիւն չունէր, բայց այսօր կը կարօղանար՝ իւր երկայնատարած և ջղոտ բազկին շնորհիւն քաղաքակրթութեան մէջ նորդի դեր կատարել իւր և Եւրոպիոյ մէջ. Եւ Կաւկասիա անդամակ և խաղաղ կը յառաջադիմէ Մեծին Պետրոսի թռանց ցոյց տուած շաւղին մէջ, ի սկզբան, տեղ տեղ իւր մանկութիւնն և տհասութիւնն ապացուցանող ի՛նչ ինչ պարագաներ ի յայտ ածելէն վերջը. (1) Կաւկասիա առանց զոհողութեան չմտաւ այս շաւիղը. Նա իւր անկախութիւնը զոհեց. Պարսկական յարձակմանց ճնշման տակ՝ դարուս առաջին քառորդին Տփղիս յանձնեց իւր վերջին իշխանութիւնն իւր պաշտպանին ձեռքը, որ ուրախութեամբ ընդունեց զայն, և ահա այն օրէն բըսկաւ նոր քաղաքական կենաց ընթացք, որ դեռ եւս կանոնաւորապէս իւր վերջնական ձեւը չէ գտած.

Եւ ի՛նչ զարմանալի զուգադիպութիւն. Այն ժամանակ երբ Աղեքսանդրը Գ. կայսրը հաստատուն քայլեր կ'առնուր Կաւկասիոյ հողի վրայ, սորա անկախութեան վերջին յիշատակը, վրաց նախկին արքայական իշխանութեան անդրանիկ ժառանգն, իւր վերջին հրաժեշտը կուտար իւր պապերու տիրած և վարած երկրին և նոր բայց անդառնալի [illegible] նման եղերական դաշտերը կ'իջնէր այս աղետութիւնն ի մոռ տալու համար իւր տապին. Ահա զուգելի դառն ճակատագիր. Մեռնող իշխանը՝ պիտի փոխանակեր անշուշտ այժմեան մեծափառ այցելուն, եթէ բախտն աւելի ժպտար իւր նախորդաց, և իւր պապը յուսահատօր անձնատուր չլինէր ներկայ տիրողի պապին իւր ամբողջ գոյութեամբն՝ իրեն հետ յանձնելով նաեւ իւր երկիրն և իւր փառքը. Երկու արքայական թոռներ, բայց ի՛նչ խրատական օրինակելի տարբերութիւն երկուքի մէջ.

Բ.

Վեհափառ կայսրը մեծ և փառաւոր գործով մը կնքեց իւր այցելութիւնն ի Կաւկասիա. Նա շնորհեց Տփղիսին մի բարձրագոյն արուեստաբանական (technologique) հաստատութիւն որ պիտի ունենայ իւր ֆիզմատեմատիկական բաժինը. 1871 ին Աղեքսանդր Գ. առաջին անգամ կ'այցելէր Կաւկասիա, երբ դեռ ինքը՝ իբրեւ Գահաժառանգ իւր մեծանուն հօրը կ'ընկերանար. Տարբերութիւն և զգալի տարբերութիւն է գտած անշուշտ նորին Վեհափառութիւնն ասա, այս 17 տարուան շրջանին մէջ. Բայց անկասկած շատ աւելի մեծ կը լինէր այս տարբերութիւնն դէպ ի յառաջ, եթէ Կաւկասցոց բարձրագոյն կրթութիւնն աւելի ուշադրութիւն գրաւած լինէր. Մեր խօսքը կաւկասեան համալսարանի մը կարեւորութեան մասին է. Երբ կայսեր գալուստն մօտեցաւ, Մշակ առաջինն եղաւ յիշեցնելու «ուժ որ անկ էր թէ այժմ ամենայարմար ժամանակն է այս խնդիրն արծարծելու. Համալսարան մի Տփղիսի մէջ, — սա այնպիսի անհրաժեշտ խրողութիւն մ'է, որու վրայ աւելորդ է երկար կանգ առնուլ՝ բազմակողմանի կերպով նորա յամենայնի օգտակարութիւնը ցոյց տալու համար, եւ զոր անտես առնելը տեղական պահանջից զոհացում չտալ միայն կրնայ նշանակել. Քանի քանի անգամ կաւկասցին երանի է տուած և կուտայ Սիբերիային, աքսորեալներու այդ անեզր ապաստարանին, որ իւր անդրանիկ համալսարանն ունեցաւ, արդէն մի տարի է. Ժողովրդական կըրթութիւնն ըստ բաւականի հաստատ հիմանց վրայ է դրուած Կաւկասիոյ մէջ և ընդարձակ արմատներով ճիւղաւորած, համեմատաբար բուն Ռուսիոյ ներքին գաւառներուն. Բայց կը պակսի բարձրագոյն դպրոց, որ միջնակարգ դպրոցներու ուսումնաւարտներն հաւաքէ իւր մասնագիտական զանազան ճիւղերու տակ. Կաւկասեան երիտասարդութեան մեծ մասը չբաւականանար միջնակարգ ուսումով, երբ առ այդ իւր միջոցներն ու հանգամանք ներող են. Նա բուռն ձգտում ունի դէպ ի կատարելագործում և ահա այս նպատակին բաղխելու համար կը ցրուի նա Ռուսաստանի ամեն կողմ, ուր համալսարան, ակադեմիա և ինստիտուտ (institut) կայ, սկսեալ Կազանէն մինչեւ Խարկով և Օդեսա. Կաւկասեան ուսանողներն ամեն տեղ յայտնի են իրենց յաջողութեամբն ուսման մէջ. Սոքա կը խմբուին գլխաւորաբար մայրաքաղաքաց մէջ, այսինքն ի Պետերբուրգ և Մոսկուա, որոնք թէեւ իրենց շրջանի ընդարձակութեամբն աւելի կրթիչ ազդեցութիւն ունին, սակայն զուրկ չեն նաեւ այնպիսի պարագաներէ, որոնք կորստաբեր հետեւանք կ'արտադրեն կաւկասեան ուսանողութեան համար, և այս անյարմարութեանց մէջ՝ վերջին տեղին տալու չէ անշուշտ կլիմային. Կաւկասիոյ ջերմ և բնիմնաւոր արեւի զաւակը հիւսիսային ցուրտ և ընդարմացնող օդի մէջ կարո՞ղ է միթէ անվտանգ կամ գէթ առողջ ապրիլ, մանաւանդ այն զրկանաց և անյաջող պայմանաց մէջ, որոնցմով այնքան նշանաւոր է ուսանող դասը. Տփղիսի մէջ համալսարան մի՝ Կաւկասիոյ համար կ'ապահովէ տարին գէթ մի տասնեակ ուսանողի կեանքը. Կաւկասիոյ համալսարանը՝ իւր ուսուցչական մարմնով մեծ օգուտ կուտար երկրին միանգամայն, հետազօտելով և ուսումնասիրելով այն բազմաթիւ կէտերն մեր երկրի, որոնք դեռ ամէն քննութենէ կոյս են մնացած. Այո, Տփղիսի մէջ համալսարանի մը կանգնումն անհրաժեշտ է և այս դէպքի լրացումը ժամանակի խնդիր է միայն, վաղ թէ անագան նա իւր յաջող լուծումը կ'ըստանայ, անկասկած. Առ այժմ Ռուսական բարձրագոյն կառավարութիւնն աւելի յարմար կը համարի տեքնիքական, այսինքն արուեստական գործնական ասպարէզի պատրաստել կաւկասեան երիտասարդութիւնն. Եւ այս՝ շատ նկատումներով՝ առ այժմ գոհացուցիչ կը համարուի, և արդէն կաւկասեան մամուլը կայսերական այս շնորհն եռանդուն շնորհակալիքով ողջունեց. Լիայոյս ենք, որ շատ մօտ ապագայի մը մէջ, Կաւկասիա կ'սկսի օգտիլ այս կարեւոր հաստատութենէն.

Գ.

Ամենայն Հայոց ծայրագոյն Պատրիարքն կարեւոր ունկնդրութիւն մ'ունեցաւ Ամենայն Ռուսիոյ Ինքնակալին քով որու վրայ լռեցին տեղական լրագիրք. Այս ունկնդրութիւնն որոշուած էր առաջին պաշտօնական ներկայացման ժամանակ, նոյն իսկ Կայսեր բաղձանքովը. Ցարի խնդրանօքը, Մակար Կաթողիկոս կ'օրհնէ Արքայական իշխաններն, ամենայն յաջողութիւն և երջանկութիւն մաղթելով նոցա և ծընողաց. Ապա անմարկութիւններ կայսեր կողմէն կաթողիկոսի և Կովկասի կառավարչապետ իշխ. Դոնդուկով Կորսակովի մէջ եղած ծանօթ տարաձայնութեանց մասին և վէճ. Մակար Սրբազան կը յայտնէ իւր խնդիրքն՝ ազգային-հոգեւոր դպրոցաց ծրագրացն և նոցա վրայ իւր իշխանութեան ընդարձակման և վանական կալուածոց պիտոյից վերաբերեալ և ի հարկէ այլ առարկայից նկատմամբ ևս, որոնք մեզ անյայտ են դեռ. Ռուսիոյ Ինքնակալը կը խոստանայ կատարել և երբ Աղեքսանդր Գ. խոստանայ, նա իւր կատարումը չյապաղեր, ուստի մեզ կը մնայ սպասել և յուսալ, միայն թէ ուշադրութեան արժանի կէտ մի չենք ուզեր լռելեան անցնիլ. Կայսրն իւր այս ուղեւորութեան միջոցին առատ շքանշաններ, թանկագին ընծաներ և իւր համակրանաց յիշատակներ բաշխեց թէ պաշտօնեայ և թէ անպաշտօն անձանց, մանաւանդ ժողովրդական ներկայացուցիչներուն. Կը սպասուէր, որ Հայոց Կաթողիկոսն որ և է համակրական կամ յարգանաց ցոյցի արժանանայ, բայց այդ ցոյցը լոկ արտաքին ձեւակատարութիւններէ անդին չանցաւ, և այս այնքան առաւել, որ իբրեւ Կաթողիկոս Մակար Սրբազան առաջին անգամ կը ներկայանար կայսեր. Այս ամենայնիւ մենք կատարեալ գոհ կը մնանք եթէ աղերսուած քանի մը կարեւոր արտօնութիւններ շնորհուին. Իսկ այդ միւս կէտը զայն միայն ապացուցանելու կը ծառայէ, որ ինչ որ արտաքին երեւոյթով [illegible] կ'երեւար կամ կը [illegible], նա [illegible] պաշտպանութիւն չվայելեր.

Ամենայն Հայոց Ծայրագոյն-Պատրիարքն Ռուսաց կայսեր հետ առաջին անգամ դարուս երեսնական թուականին է տեսնուած. Նոյն ժամանակի Էջմիածնայ գահակալն Յովհաննէս Ը. Կարբեցին (1831 - 1842) նոյն իսկ Իգժան տեղւոյ Վեհարանին մէջ բախտ ունեցաւ ընդունիլ իւր բարձր հիւրը, Նիկողայոս կայսրն, և անսեղ լուսաւորչական [illegible] իշխանին մէջ, նա բաղդութիւն ունեցաւ անտես անել բազմադիմի կարիքն իւր ազգին, մանաւանդ այն մասին, որ միայն Էջմիածնայ չուրջը պատսպարելու և իւր հօգեւոր Մայր Աթոռէն միխիթարութիւն գտնելու համար Պարսկաստանի խորքէն անհրաժեշտ դժուարութիւններով գաղթած և դիմած էր հօն. այս՝ նա՝ ազգի և կրօնի բարձրագոյն պաշտօնեայն՝ առաջի կայսեր աղերսեց միայն իւր և իւրայնոց՝ այսինքն իւր [illegible] համար. Կատարեց խնդրոյն Զարը նորա խնդիրքն և կաթողիկոսի եղբօրորդիքը կայսերական շնորհ վայելեցին, այն ալ միայն յօգուտ իրենց անձին. Արդեօք Հայն երբ և իցէ կը մոռնա՞յ այս և սորա նման աբարքը . . .

Ո՛րքան փոխուած են ժամանակները. Կարելի՞ էր մտքէ անցունել թէ ներկայ յաջորդն Յովհաննէս Կարբեցւոյ՝ այնքան թէ նոր և թէ հին ազգային աղէտներէ վերջն, այնքան դառն յիշատակներու առիթ տուող դեռ ևս թարմ արկածներու և իրողութիւններու վրայ, չգիտնար օգուտ քաղել պատեհ առթէն և կամ՝ որ չարագոյն է, տխրայիշատակ նախորդին նման միայն իւր [illegible] վրայ մտածէր, ինչպէս կ'ասեն Ռուսերը. Մանաւանդ եթէ ընթադրենք, որ Տփղիսի ներկայ Առաջնորդն գիտակ է և անմասն չէ կայսեր ներկայացուած խնդրոց էութեան, կարող ենք կատարեալ գոհ սրտով նայիլ այս պատմական տեսակցութեան վրայ, երկու անձանց, որոնց ուղղուած են մի կողմէ 110 միլիոն հպատակաց հայեացքն, միւս կողմէ չորս միլիոն հայի ուշադրութիւնը. Արիստակէս եպիսկոպոս Սեդրակեանց՝ չնայելով որն. Օծուեան Մակար Կաթողիկոսի սիրալիր բարեհաճութեան չէ արժանացած, մեծ համակրութիւն կը վայելէ սակայն ժողովրդեան մէջ, (բաց ի քանի մը Պարոններէ, որոնք [illegible] անուամբ ծանօթ են) և մենք, իբրեւ [illegible], կը խոստովանինք, որ նա՝ թէ իբրեւ հոգեւորական, թէ իբրեւ կառավարիչ և թէ իբրեւ գրագէտ՝ օժտեալ է շատ ընտիր բարեմասնութիւններով. (*)

Կայսերական ունկնդրութեան յաջորդեց Կաւկասիոյ նախկին փոխարքայ Մեծ-Իշխան Միքայէլի հետ տեսակցութիւնն, որ կէս ժամ տեւեց և յորում նորին Բարձրութիւնն անշուշտ նպաստաւոր խոստումներ է տուած է նորին Օծութեան և ապա այցելութիւնն իշխ. Դոնդուկով-Կորսակովին, որ 1½ ժամ աւելի է տեւած. Իշխան կառավարչապետն իսկոյն փոխադարձուցեր է կաթողիկոսի այցելութիւնը.

Դ.

Ռուսիոյ կայսրը տեսաւ և դիտեց նաեւ կաւկասեան նորակազմ գունդն, ուր հայն և վրացին զինակից են իրենց ընդհանուր հայրենեաց, Ռուսաստանի հիւսիսային որդւոյն և յայտնեց իւր բարձր գոհունակութիւնը՝ կրկնելով կայսերական «Спасибо» (շնորհակալ եմ). Զինուորականութեան տարածումը նոր կեանք կը մուծանէ Կաւկասիոյ մէջ և այն արի ոգին, որ ցայժմ երեւցած է հայ և վրացի պաշտօնակալաց (officier) մէջ, պիտի հանդիսանայ անտարակոյս նաեւ պարզ զինուորաց խմբին մէջ, միշտ գոհ եւ շնորհակալու թողնելով իւր ռուս հրամանատարը. Կաւկասեան զինուորն անկասկած արժանի կը կացուցանէ զինքն այս վստահութեան և նա ի դէպ հարկին կը գիտնայ պաշտպանել իր դրօշն և մեռնիլ Հայրենեաց և Գահին համար, կայսեր ներկայութիւնն և շնորհակալութիւնը նոր եռանդ կուտայ նորընծայ զինուորաց՝ իրենց պարտուց անթերի կատարման.

Կը վերջացնենք մեր յօդուածը «Մշակի» հետեւեալ տողերովը, զորոնք ինքն յառաջ կը բերէ Նովոյէ Օբոզրենիէ լրագրէն, որ թէեւ ռուսերէն լեզուով բայց վրացի նշանաւոր հրապարակագիր Նիկոլաձէի առաջնորդութեան տակ կը հրատարակուի, հետեւաբար և կաւկասեցւոյ խօսքեր են, որոնց անկեղծութեան բնաւ պէտք չէ տարակուսիլ.

«Անդրկովկասեան ազգերի ոգեւորութիւնն դէպ ի իրանց Միապետը անսահման է և այդ ոգեւորութիւնը աւելի էլ մեծանում է այն բարութիւնների պատճառով, որ թագաւորը ենթադրում է շնորհել մեզ. Մեր երկրի ազգերի մէջ, այսուհետեւ պէտք է հաստատվի կատարեալ սէր և փոխադարձ համբերատարութիւն, մեր ազգութիւններից՝ բարձրագոյն իշխանութիւնը չէ պահանջում, որ նրանք հրաժարվին իրանց լեզուից, կրօնից և պապերի աւանդութիւններից, այլ պահանջում է մի միայն, որ մենք մեր ներքին բարոյական զգացմունքներով, սերտ կապերով և անձնուիրաբար կապվենք ընդհանուր հայրենիքի և գահի հետ. Եւ բարձր իշխանութիւնը հաւատացած է մեր հաւատարմութեան վերաբերմամբ». Շատ կարեւոր տողեր են.

Կ. ՏԻՒՐԵԱՆ

21 Հոկտ. 1888

Բ . . .

---

(1) Հետաքրքրական է անշուշտ յիշել այստեղ, ի մասնաւորի, որ երբ Ռուսական կառավարութիւնը Կաւկասիոյ լեռնականաց մէջ, առաջին անգամ ուսումնարաններ բացաւ աշակերտ գրաւելու համար, դպրոց յաճախող իւրաքանչիւր տղուն ինք ամսական կը վճարէր։

(*) Վերոյիշեալ դիտողութիւնը գրած էինք մենք արդէն, երբ կարդացինք Մշակի և Տփղիսի ռուս լրագրաց մէջ, թէ Սեդրակեանց Սրբազան՝ իւր հրաժարականն է տուել Մակար Կաթողիկոսին, և խնդրեր է պաշտօն մի ո՛ր և է վանքի մէջ. Բուռն և կայր նախանձոտ [illegible] մարդիկը միայն կարող էին միջոց լինիլ՝ այդպիսի հըմուտ, համակրելի և գործունեայ Առաջնորդի մը զրկել եւ քաշուիլ ուզելուն . . .

ՄՍԻ ՃՇՄԱՐԻՏ ՀԻՒԹ
LIEBIG
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Ի ՖՐԷՅ-ԲԷՆՏՈՍ

Ի 1867էն ի վեր արժանացած է Միջազգային ամեն ցուցահանդէսներու մէջ ամենէն բարձրագոյն վարձատրութեանց։ Մեծ դիւրութիւն և խնայողութիւն վայրկենական պատրաստութիւն արգանակի, և ապուրի, համեմի, բանջարեղէնոյ համը բարեխառնելու գերընտիր միջոց։

Հիւանդաց և ապաքինելոց համար կազդուրիչ դեղ։

Պահանջել այս ստորագրութիւնը J. v. Liebig կապոյտ մելանով։ 2141

Մեծաքանակ կը ծախուի գործակատարաց քով, ՆԷՆՆԻ ԹԱԼԼ և Ընկ. Կ. Պոլիս, Թիֆարլէթ խան, թիւ 4. Կը ծախուի նաև ուտելեաց վաճառատուններու, դեղավաճառաց, նպարավաճառներու քով և այլն.

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑՔ ԹԷՅԻ
ԷՄ. ՊՈՂՊԱՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.
ՈՒՂՂԱԿԻ ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ
Չինաստանէն, Հնդկաստանէն եւ Ճաբոնէն
12 — Պաղչէ Գափու, Ձէլալ պէյ խան, — 12
[illegible]
ՆԵՐԱԾՈՒՄՆ—ԱՐՏԱԾՈՒՄՆ

Քանի տարիէ ի վեր Թէյի մեծաքանակ առեւտուր ընելով, [illegible] զայնս ի Ռուսիա և Պարսկաստան, բազմաթիւ անձանց խնդրանաց վըրայ որոշեցինք քաղաքիս մէջ Թէյի կեդրոնական վաճառատուն մը հաստատել «մեծաքանակ» եւ «փոքրաքանակ» վաճառմանց համար։ Վաճառականք, դեղավաճառք, նպարավաճառք եւ ընտանիքներն, որք [illegible] իրենց պաշարը կը պատրաստեն, եւ անոնք որ կ'ուզեն ոչ միայն լաւ, հապա նաեւ «աժան» թէյ ունենալ, կը հրաւիրուին այցելել «Թէյի մեծ մթերանոցներն» և գոհ պիտի մնան։ 2187

Տուփերուն վրայ պահանջել Էմ. Պողպանի եւ Ընկ. ստորագրութիւնն եւ [illegible] պատկերն։

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՊԱՇԱՐԸ

Բրոֆ. Դրուսօ կ'ըսէր թէ աւելի դիւրին է հիւանդութեան առաջքն առնուլ քան բուժել զայն։ Արդ եթէ [illegible] միջոց մը կայ, այն ալ [illegible] լաւ մաքրողական մը առնելն է. Ամբողջ աշխարհի մէջ, բազմաթիւ բժիշկներ կը յայտարարեն թէ իրապէս ազդու միակ մաքրողականը, զոր կարելի ըլլայ անվնաս տալ թէ՛ տղոց և թէ՛ [illegible], Բուժ Լէրօյն է, խոտի նիւթերով պատրաստուած, որ քանի մը օրուան մէջ կը մաքրէ ու կը վերանորոգէ ամենէն տկար արիւնը։

Պ. Լէրօ, այս [illegible] դեղին հնարիչը, փափաքողաց ձրիաբար կը ղրկէ հետաքրքրաշարժ տետրակ մը (44րդ տպագրութիւն) [illegible] վրայ։ Այս տետրակ ձրիաբար կը տրուի նաև այն ամեն լաւ դեղատանց մէջ որք կը վաճառեն ճշմարիտ Բուժ Լէրօն։

«ԲԻՒԶԱՆԴԵԱՆ» ԴՊՐԱՏՈՒՆ

Բիւզանդեան Դպրատունն որ ի Ղալաթիա, Սեպրոս խան, թիւ 5, պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան որ սեպտեմբեր 1 է սկսեալ ամէն ԵՐԵՔՇԱԲԹի և ՈՒՐԲԱԹ օր առաւօտէ մինչեւ երեկոյ բաց պիտի մնայ, իսկ միւս օրերն առաւօտ [illegible] միայն ըստ սովորոյն։ [illegible] և մասնաւորապէս Փրանսերէն լեզուով [illegible] դպրոցական եւ գրական գրեանք եւ ուրիշ բազմաթիւ հրատարակութիւնք յոյժ դիւրամատչելի գիներով կը վաճառուին, յանձնարարութիւնք մեծ կամ փոքր, Հայ, Թուրք կամ ո և է եւրոպական լեզուով գրեանց վրայ կ'ընդունուին և ընդ փոյթ կը գործադրուին՝ կանխիկ հատուցմամբ։ Ընթացիկ հաշիւք կը շարունակուին թէ՛ մայրաքաղաքիս և թէ գաւառաց մէջ մեր ունեցած թղթակցաց հետ՝ յատուկ պայմանադրութեամբ։ 2077 10—12

Ղալաթիա, Սեպրոս խան, թիւ 5.

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ԻՔՍԻՐԻ ԷԼԻՖՊԱՅԻ ՕՍՄԱՆԻ
ՏԻՊ ԵՕԹԵՐՈՐԴ

Պատկերազարդ
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔԵՐԱԿԱՆ
Հայերէն բացատրութեամբ

Սաֆիա էֆէնտիի այս երկու հրատարակութիւնք բոլորովին նորութիւն մ'են և կարի դիւրամատոյց և հեշտալի կ'ընծայեն աշակերտին Թուրքերէնի ընթերցանութիւնն։

Գին 1 ղահեկան

Տասը հատէ աւելի առնողներու հարիւրին 25 զեղչ։ 2204

ՏՈՔԹՈՐ ԾԻՎԱՆԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ՛ կ'ընդունի հիւանդներ ամեն առաւօտ մինչեւ ժամը 7ը Բերա Եէնի-Չարշը Պօստան-Պաշը փողոց թիւ 82։

Կը դարմանէ մասնաւորաբար ջղային և կուրծքի հիւանդութիւններ, աչքի ցաւեր և վիրաբուժական դարմանի կարօտ ախտեր։

Հինգշաբթի օրերը աղքատ հիւանդները ձրիապէս կը դարմանէ։

2201 2—3

ՄԵԾ ԵՒ ԲՈՒՆ ԼԻՔԻՏԱՍԻՕՆ
Ժ. ԼԸՏԻՒՔ ԵՒ ԸՆԿ. ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
[illegible]
130, Բերայի մեծ փողոց, Լիւքսէմպուրկի Գաֆէին քով։

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Ժ. Լըտիւք և ընկերութեան վաճառատունը սկսած է վաճառել իւր «ապրանաց մեծ մթերքն», հինգշաբթի 1 էն երկուշաբթի օրէն (Ն. Տ)։ Վաճառատանն այցելողք պիտի համոզուին ապրանաց գեղազանցութեան եւ գներու չափաւորութեան, —Ամբողջ եւ խիստ հարուստ զարդարանք, կը գըտնուին Սրահներու, Սեղանատան եւ Ննջասենեակի համար. զանազան պերճ կարասիներ. մեծ մթերք մետաքսեայ կերպասներու, Ճենովայի թաւիշներու, մուշտակներու, հայելիներու, իւղաներկ պատկերներու, լուսամփոփաց ջահներու և ևն. և ևն.

Գիները զեղչուած են 50%

ԱՃՈՒՐԴՈՎ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ պիտի լինի ամեն ուրբաթ և կիրակի առաւօտեան ժամ 4 էն կէսօր։

13—16 2133 «Լիքիտադէօռ»
ԼԷՕՆ ՌՕԶԷՆԹԱԼ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆԴԷՍ
ԱՀԱԳԻՆ ԶԵՂՉՈՎ

Պ. ՄԷՅՖՈՒՐ
Ժ. ՏԸԼՈՐՄ, ՅԱՋՈՐԴ (Օ ՎԻԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ)
3, Եօրկանճըլար փողոց, Ղալաթիա

Վաճառումն սկսած է Նոյեմբեր 3/15ին

Ծան. Բոլոր գիները նշանակուած են զրուշով.

Փառակներ, Փուլպայ, Բաճկոնակ, Հովանոց, [illegible], Բոլորչեան չալիկ, Ամեն տեսակ փողպատ, Կրկնոցի ձեւեր, Մատամբոլ, Ֆլանէլ, Ծածկոցք, Մէրինոս, Թաշկինակ, Ճամբորդութեան առարկայք, Սրնուեք, Կաշիէ առարկաներ, Գոհարեղէնք և Արծաթեայ ժամացոյց ևն. ևն.

10% զեղչ այն ամեն ապրանաց վրայ որոց գները չեն նշանակուած ցրուեալ Ազդագրերուն վրայ.

2135 Ժ. ՏԸԼՈՐՄ
21—26 Յաջորդ Պ. ՄԷՅՖՈՒՐ

ՍԿՈԴԻ ՄՕՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Միլան, 14 յուլիս 75,

Պարոնայք Սկոդ և Պօուն,

Յաջողութեամբ գործածած եմ Սկոդի օշարակն, որ իւր դիւրամարսութեան և ախորժ համին պատճառաւ շատ օգտակար դեղ մ'է, մանաւանդ տղայոց և այն անձանց համար որք պէտք ունին կ'զգան պարզ Մօրուի ձկան գործածութենէն։

ՏՐ. ԼՈՒՏՈՎԻԿՕ ՊՈՎԻԱ

ԻԼԱՆ
ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԵՐԻ

Տաւրէէի ասկէրի չուռալամիը իլէ էվարինի միրիէյէ լիւզումի հալինտէ թէֆրիչ օլունմագ իւզրէ ալընաճագ Իսկէնտէրիյէ վէ Թօնուզ հասըրընըն իմթասընա թալիփ օլանլարըն նումունէլէրի իլէ պէրապէր թէշրինը սանիի րումինին պիրինճի կիւնիւնէ գատար մագամը սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

27 Թէշրինը էվվէլ 1888 2214
Նօ. 51 2—3

ՀՐԴԵՀԻ եւ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

531

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,243,127
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 1,932,350

ՆՕՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,421,200
ՀԱՍՈՅԹ 1887 ՏԱՐՒՈՅ 946,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար վերէնք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած վնասնին 15,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՅՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գոմիսիոն խանի անկի նն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԷՐՈԲԵԱՆ** Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Իշպու մեվսիմի շիթատէ լիւզումի մըգտար գարագօլ գափութլարը տէրունինէ գաբլամթորըլաճագ քիւրք պահասը իլէ գափլամա ուճրէթի ալթմըշ պէշ ղուրուշա.

Էվրօբաքարի սիեահ եւին չէրիտ եուզ պին մէթրօ, պէհէր մէթրօսը օն պիր ղուրուշա.

Բումէլի իմալի եէշիլ եւին ղալթան եիրմիպէշ պին մէթրօ, պէհէր մէթրօսը տօգուզ փարայա.

Պիր սէնէտէ լիւզումի մըգտարլարը ալընմագ իւզրէ միւպայեա օլունաճագը.

Քէթէն գօյանըզ վէ կէրկիւր չէրիտ, պէհէր արշընը ճէտուտի պիր ղուրուշ օթուզ տէօրթ փարայա.

Գալըն փամուք էնլի չէրիտ, պէհէր մէթրօսը օթուզ սէքիզ փարայա.

Քէթէնտէն էնսիզ չէրիտ, պէհէր մէթրօսը օթուզ ալթը փարայա.

Իւսթ գօյանը քէթէն էնլի չէրիտ, մէթրօսը իքի ղուրուշ օն տէօրթ փարա.

Եւին խփիլկինտէն էնլի գօյանըզ չէրիտ, պէհէր մէթրօսը տէօրթ ղուրուշ եիրմի տէօրթ փարայա.

Էլպիսէ վէ սարաճխանէ անպարլարը իչին միւպայեա օլունաճագ պալատէ մուրագգամ սէքիզ գալէմ էշեա ֆիյաթը մուրագգամէլէրի իլէ թալիպլէրի եօհտէսինտէ օլուպ թըշըլինի սանինին պիրինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալէրի պիլ իճրա մէջլիսէ կիւնտէ գարարը գաթիլէրի վիրիլէճէկինտէն իթալա վէ իքինճի կիւնի եւվէլտէ պէշ թէնզիլինէ թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքէրի լէվազըմ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

27 Թըշրինը էվվէլ 1888 2213
Նօ. 50 2—3

[illegible] ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
[illegible] ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
[illegible] ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible]

Ստամպօլ, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք շոգենաւն է Անատոլի որ Նոյեմբեր 14ին Մարսիլիայէն և Նոյեմբեր 21ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք շոգենաւն է Արգոն որ պիտի մեկնի Նոյ. 12ին։

[illegible]

[illegible] և այլ տեղեկութեանց համար [illegible]

[illegible] առ գործակալատարն
ԽՕՆԻՆՕՖ ԲԷԳԻՆ,
Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միւմ [illegible]
1306 [illegible] փողոց, Թիւ 13

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

ԻՄԱՆՀԱՅՄ
ԸՆԴԴԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ	12,500,000 ֆրանք
Պահեստի »	2,825,000 ֆրանք

Կ'ապահովագրուին դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, գոհարեղէն եւն. ապրանքներ, որք յանձնուած են [illegible] ամենայն [illegible] թղթատարական փոստերու կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cº d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ, որք ի միասին ունին 30,500,000 Փրանք։

Կ'ապահովագրուին շոգենաւով, երկաթուղիով առագաստանաւով փոխադրուած ապրանքներ։

Գիները շատ չափաւոր են և պայմանները շատ ազատ։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ
Տ. ԼԸՖԷ ԵՒ ՎԻԳՆԸՐ ՈՐԴԻ
1132 Ընդհանուր Գործակալութիւն է Կ. Պոլսոյ այս երկու Ընկերութեան

ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՋՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ

Ընդհանրապէս ճանչցուած է քաքաօներուն ամենէն ախորժահամն և լաւագոյնը։

Ի նկատ առնլով իւր ընտիր տեսակը, ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՋՈՒՏ ՔԱՔԱՕՆ, թէպէտ ըստ երեւոյթին աւելի սուղ, երբեք աւելի աժան քան այսօրինակ ուրիշ պատրաստութիւններ, այնպէս որ ՎԱՆ ՀՈՒԴԷՆԻ ՋՈՒՏ ՔԱՔԱՕԻ մէկ բաժակը՝ բաժակ մը թէյէ կամ խահուէէ աւելի չարժեր. այլ որովհետեւ այս քաքաօն գերազանցապէս սննդարար և դիւրամարս ըմպելի մ'է, իւր ծախսն երբեք շատ աւելի նուազ է։

Կը գտնուի մեծ դեղավաճառաց, նպարավաճառաց և անուշարարաց քով, թիթեղեայ տուփերու մէջ ½, ¼ և ⅛ քիլոկրամ. 1806

ՔԱՈՒՉՈՒԿ ՄՈՒՃԱԿՆԵՐ
(ԼԱՍԹԻՔ ԳԱԼՕՇ)

Անգլիոյ Էտինպուրկ քաղաքի հռչակաւոր Նորթ Պրիթիշ Րապըր և ընկերութեան գործարանին մէջ պատրաստուած։

Յայտնի է թէ ժամանակէ մը ի վեր մայրաքաղաքիս մէջ ամենադէշ տեսակէն քաուչուկէ մուճակներ կը վաճառուին, զորս ամեն ոք ստիպուած է գնել՝ մեծաւ մասամբ եղանակին վրայ հասնելուն պատճառաւ։ Այդ քաուչուկէ մուճակներն թէեւ գնով խակ աժան լինին, խիստ յոռի տեսակէն լինելով մէկ քանի օրէն անպիտանալով կը գտնան։

Անգլիոյ Նորթ Պրիթիշ Րապըր և ընկերութեան գործարանն աշխարհիս ամենէն գլխաւորն է քաուչուկէ մուճակներու պատրաստութեան համար։ Իւր արտադրութիւնք խիստ գնահատուած են ու վայելչագոյն և բուն իսկ քաուչուկէ շինուած։ Յայտնի է այս գործարանի լամթիքներէն մէկ զոյգ միայն գնել փոխանակ միւս գործարաններու արտադրութենէն երկու զոյգ գնելու։ Այն ընդունելութիւնը զոր նոյն գործարանի քաուչուկէ լամթիքներ գտած են մայրաքաղաքիս մէջ, բաւական ապացոյց մ'է նորա գերազանցութեան։ Այս լամթիքներու խարդախողներն երեւան ելած լինելով հարկ է ուշադրութիւն ընել որ իւրաքանչիւր լամթիքի դարշի կողմը գտնուի առիւծի պատկեր մը և ներքին կողմն ալ կշիռ մը, եւ ցիլինդր նշաններուն տակը «Լաստիգալ» բառը գրուած լինի։

Այս լամթիքներ կը գտնուին ի Ղալաթիա Գարաքէօյ թիւ 5 Տիմոնեայի Նարկիլեճեան, ի Պոլիս [illegible] խան Համամ թիւ 47 և 49 Սեդրաք Տէմիրճեանի վաճառատանց մէջ և բոլոր քաուչուկ լամթիք ծախողներու քով։ 2190

ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՐԵԱՆ ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ, Նուք, Վէրք, Ուռեցք, Ցաւք, Կապուտ հազ, Շնչարգելութիւն, Ստամոքսի ցաւ, Պնդութիւն, Անարիւնութիւն բոլորովին կը բուժին ի ձեռն

ROB LECHAUXի ԽՈՏԵՐՈՒ ՀԻՒԹԵՐՈՎ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ

Գրէսոն եւ կարմիր Սալսբառէյլ եւ Բոմատ Անդի Տարգռէօզ Լըշօ

Կեղծիքներէն զգուշանալու համար, բոլոր շիշերուն վրայ պահանջել ԻՒՆԻՕՆ ՏԷ ՖԱՊՐԻՔԱՆ կապոյտ նիշը կրող երաշխաւորութեան երիզն և այս ստորագրութիւնը

ՁՐԻԱԲԱՐ կը զրկուի [illegible] տետրակ մը (35 րդ տպագրութիւն) ՌՈԲ ԼԸՇՕԻ միջոցաւ արեան վերանորոգման վրայ։

ՊՈՐՏՕ—Դեղարան ՄԱՐԻՕ ԼԸՇՕ, Սենթ-Քաթերին փողոց, 164—ՊՈՐՏՕՅ Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղիքն են Տեառք Քիւչիւքեան եղբարք, Բերա և Պոլիս, Քասսաբեան, 13, Պահչէ-Գաբու. Պ. Կ. Վ. [illegible] և ընկ. 14, Սուլթան Համամ փողոց։ Ի Բերա՝ Քանզուք եղբարք, Մեծ փողոց, 247. Ն. Թէոտորիտես, Մեծ փողոց, 244։ Իօժէն Տէլլասուտա, Մեծ փողոց, 318։ 1697

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՈՐԷԻՑ
Ժ. ԱԼԷՔԵԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Երկու տարիէ ի վեր վաճառատունս փոխադրած եմ Եէնի Ճամիին Պահչէ Գաբու Ճէլալ պէյ խանը սան թիւ 2 մեծ խանութը։ Սոյն միջոցին մէջ վաճառատունս իւր դասակարգին մէջ առաջին կարգի և ամենաճոխ վաճառատուն մը ընելու համար ամեն ջանք և զոհողութիւն չեմ խնայած։ Դեղերը խիստ զուտ [illegible] մաքրութենէն և գներու չափաւորութենէն։ Կը գտնուի Գաղղիոյ, Անգլիոյ եւ Գերմանիոյ հռչակաւոր տանց դեղորայք, մեծ քանակութեամբ [illegible] մը բնին, Նորվեկիոյ զուտ ձկան իւղ, Գաղղիական եւ Անգլիական պատրաստ դեղորայք (Spècialité), վիրաբուժաց համար բժշկական գործիքներ, որք իրենց տեսակին յատկութեամբ բոլոր Պոլսոյ մէջ գտնուածները կը գերազանցեն, ակռաբուժներու եւ [illegible] համար պէտք եղած գործիքներ եւ դեղեր, [illegible] բաղնիքներ, Պորտոյի եւ Մալակայի գինիներ, մեծ քանակութեամբ [illegible] հանքային ջուրեր, [illegible] համար Նիքել եւ [illegible], վիրաբուժական [illegible] վերաբերեալ ամեն տեսակ գործիք, դեղարանաց մէջ գործածելի պիտոյք, [illegible] շիշեր որք մեծ քանակութեամբ կը ծախուին, Հակաթէփական (Anticeptique) [illegible] պատրաստուած [illegible] բամպակներ, եւ այլն եւ այլն։

Ամեն կողմէ յանձնարարութիւնք կ'ընդունուին եւ ուղղակի կը զրկուին։ Մեծ հոգ եւ խնամք կը տարուի [illegible]։

Վաճառատանս մէջ կը գտնուի Եւրոպայէն յատկապէս բերուած ծառոց պատուաստի համար պատրաստ խէժ (մաճուն) որ մեծ ծառայութիւն կ'ընծայէ պարտիզպանաց եւ պարտիզատիրաց։ 1669

ՍԿՈԴԻ ՕՇԱՐԱԿ
(EMULSION SCOTT)

ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ՁՈՒՏ ԻՒՂ
Հիփօֆօսֆիթ-րով կիր և սոտայով
Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՈՒՆԻ, ի Նիւ-Եորք

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան ձէթ իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիփօֆօսֆիթներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ Թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճռզամութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն,

Կը վաճառուի գլխաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։ Գործակատարք են Համմէր և Հիրշէլ, Պոլիս։ 1691

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

SOUTH BRITISH AND NATIONAL ՍԱՈՒԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՆԷՇԸՆԸԼ

Ստորագրեալ դրամագլուխ	4,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի »	500,000	» »
1873էն ի վեր վճրլ. կորուստք	2,500,000	» »

GLASGOW & LONDON ԿԼԱՍԿՕՈՒ ԷՆՏ ԼԸՆՏԸՆ

Դրամագլուխ **300,000** Անգլիական ոսկի

Թուրքիոյ համար ընդհանուր գործակալք ՀՕՖՄԱՆ ԵՂԲԱՐՔ եւ ԸՆԿ.
(1880) Պոլիս, Սուլթան Համամ, Սայտէ խան, թիւ 13, 14, 15

Յ. ՍԷՐՈՎԲԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԻԼԻԱ

Կ'ընդունին ամեն տեսակ արտածութեան եւ ներածութեան ապրանաց յանձնարարութիւններ որք կը գործադրուին շահաւէտ կերպով եւ նպաստաւոր պայմաններով. հասցէ O. Séropian & Cie Marseille. Հեռագրոյ համար, Séropian Marseille. 1834

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 10 Նոյեմբեր (Ն. Տ.) 1888, մինչեւ նոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	6	52	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	2
	Առաւօտ									Իրիկուն								
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 35	7 —	7 51	8 30	9 20	10 5	10 34	11 15	12 —	1 10	2 35	3 40	4 30	5 ...	5 30	6 ...	6 40	8 15
Գում—գաբու	6 45	7 13	8 08	8 39	9 29	10 14	10 43	11 24	12 09	1 19	2 44	3 49	4 39	5 9	5 39	6 9	6 49	...
Եէնի—գաբու	6 49	...	8 12	8 43	9 33	10 18	10 47	11 28	12 13	1 23	2 48	3 53	4 43	5 13	5 43	6 13	6 53	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 55	...	8 18	8 49	9 39	10 24	11 53	11 34	12 19	1 29	2 54	3 59	4 49	5 19	5 49	6 19	6 59	...
Եէտի—գուլէ	7 01	7 26	8 24	8 54	9 44	10 29	11 56	11 39	12 22	1 33	2 59	4 4	4 54	5 23	5 54	6 24	7 5	...
Մագրիգիւղ	7 18	7 50	8 35	9 6	9 55	10 41	— ...	11 51	— ...	1 45	3 10	4 16	5 6	5 34	6 6	6 35	7 19	...
Այ Ստեֆանօ	7 27	8 3	...	9 15	...	10 50	— ...	12 2	— ...	1 54	...	4 25	5 15	...	6 17	...	7 28	...
Քիւչիւք Չէք	...	8 13	...	...	...	...	— ...	12 10	— ...	...	...	...	...	...	6 25	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	5	7	9	1	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	51
	Առաւօտ										Իրիկուն								
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք	...	6 55	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 27	...	...	...	...	...	...	6 54
Այ Ստեֆանօ	6 35	7 5	...	...	8 1	...	9 20	...	...	11 15	...	1 36	2 35	...	4 30	5 30	...	...	7 7
Մագրիգիւղ	6 46	7 15	7 40	...	8 11	8 40	9 30	10 15	...	11 25	...	1 46	2 45	3 50	4 40	5 40	6 10	6 50	7 24
Եէտի—գուլէ	7 ...	7 28	7 51	...	8 24	8 54	9 43	10 28	11 9	11 38	1 4	1 58	2 59	4 4	4 54	5 54	6 24	7 4	7 44
Սամաթիա	7 4	7 32	...	...	8 28	8 58	9 47	10 32	11 13	11 42	1 8	2 2	3 3	4 9	4 58	5 58	...	7 8	...
Տավուտ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի—գաբու	7 10	7 38	...	...	8 34	9 4	9 53	10 38	11 19	11 48	1 14	2 8	3 9	4 16	5 4	6 4	...	7 14	...
Գում—գաբու	7 15	7 42	7 59	...	8 38	9 8	9 57	10 42	11 23	11 52	1 18	2 12	3 13	4 22	5 8	6 8	6 32	7 18	8 2
Կ. Պոլիս	7 23	7 50	8 7	8 15	8 46	9 16	10 5	10 50	11 31	12 ...	1 26	2 20	3 21	4 30	5 16	6 16	6 40	7 28	8 16

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մագրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջեւ բանող կառախմբոց մէջ միայն կ'ընդունուին. Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վակոններ. 576

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տօքթօր Այէրի ջերմային հիւանդութեանց այս դեղն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է դաշնահամ և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ Ֆիզիգական խանգարմանց, որ յառաջ կուգան ճախճախուտ վայրերու ջերմոտ կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնը և ապաքինիչ սաստիկ յատկութիւնը երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ստոյգ դիտութեամբն։ Այս Ֆիզիգական խանգարումներն յառաջ կուգան օդին մէջ լողացող թունաւոր անըմբռնելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդը, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորումն, որոց աս անուններն տրուած է. ջերմն և սարսուռ (սըթմա), Թագուն ջերմ (կիզիլ իթմա), պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն, մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր միջնոլորտը ապականեալ և թունաւորեալ է ճահճներէ կամ ճախճախուտ վայրերէ ելեալ ժահահոտ նիւթերով, կամ բաց ապրանոցներէ և ականներու ծակտիկներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այէրի ջերմի ու տենդից դեղն կը չէզոքէ այդ թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնը և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ գործածութիւնն ստուգապէս անվտանգ և անվնաս է և օգուտն ստոյգ, միայն թէ տրուած հրահանգից համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Կոստանդնուպոլսոյ։ 581

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ 1686

1888 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 21 ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Վօսփօրէն ելնող շոգենաւներ

2 — Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ. Գապաթ.
2 — Պէյգ. Բաշպ. Ջուպ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյ. Գուզ.
2 — Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
2 — Եէնիմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Ըսթէն. Միրկ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
2 45 Բ. Ա. Գավագ Մէզպ. Պէօյտ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշպ. Ջուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանէք. Չէն. Պէյլ. Գուզկ. Խւսկ.
3 15 Գանտ. Արնվ. Չէնկէլ. Պէյլերպ. Գուզկ. Պէշիք. Խւսկ.
3 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնավ. Գուրուչ. Օրթա. Պէշիք.
4 45 Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Ըսթէն. Միրկ. Պօյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
5 — Պէյգօզ. Բաշպ. Ջուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.
6 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Ըսթէն. Միրկ. Պօյաճ. Բ. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիքթաշ
7 — Միրկ. Բ. Ա. Հիսար Գանտ. Արնվ. Չէնկ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Խւսկ.
7 — Եէնիմ. Մէզարպ, Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշպ. Եէնիք. Միրկ. Գանլըճ. Բ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնավ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Խւսկ.
8 30 Ա. Գավ. Մէզարպ. Պէյիւք. Թարապ. Եէնիք. Ըսթէնիա Միրկէօն Բ. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ.
9 — Պէօյիւք. Թարպ. Պէյգօզ. Բաշպ. Ջուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Խւսկ.
10 — Մէզպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Միրկ. Բ. Հիսար Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն մեկնող շոգենաւներ

3 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Բ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյ. Մէզպ. Եէնմ.
3 15 Գապալթ. Խւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Բ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշպ. Պէյգ. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 30 Խւսկ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Ջուպ. Բաշպ. Պէյգօզ
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Բ. Հիսար Պօյաճ. Ըսթէն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
5 — Խւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. Բ. Հիսար Գանլ. Միրկ.
6 — Գապ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Բ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգ. Թարպ. Պէօյ. Մէզարպ. Բ. և Ա. Գավագ
7 — Պէշիք. Խւսկ. Գուզկունճ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտլ. Ա. և Բ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւքտ.
8 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնավ. Պէպէք Բ. Հիսար Միրկ. Եէն. Թար. Պէօյ Մէզ.
9 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլպ. Չէնկ. Արնվ. Պէպէք
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վան. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ջուպուգլը Բաշպ. Պէյգ. Թար. Մէզ. Բ. և Ա. Գավագ.
10 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Բ. Հիսար Պօյաճ. Ըսթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Բ. Հիսար Միրկէօն Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 — Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Ջուպ. Բաշպ. Պէյգ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանք.
12 — Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ